

VECSEY KISS MÁRIA

Kicsi madár

TÁRCÁK

Z-füzetek/97

Köteteim – hogy úgy mondjam – lekésték az ifjúságomat. Én ugyanis először a „természetes életemet” éltem: egészségben fölserdültem, szerelmes lettem, férjhez mentem, négy gyerekünket fölneveltem. Csak ezután kezdtem a másodikat, az írást. Illyés szavaival jellemezve: „a démonit, a természetellenest”. Mert, hogy is ne lenne természetellenes, amikor egyszer csak megszűnik idő, tér, elúszik a külső valóság, s a tudat a lázas gondolatok kusza rendetlenségében, az örvénylő, kavargó sodrásban átcsúszik egy másik dimenzióba, hogy az éteri káoszból, disszonanciából újra rendet, harmóniát teremtsen.

Két különböző, ám magasztosan szép életforma. És mindkettőt a továbbélés vágya hajtja.

Gyerekkoromban a meséket próbáltam versekké írni. E kötetben prózát írok verstömörségűvé. Soha nem szerettem a nagy sallangokat, az öncélú locsogást, fecsegést. Amit el kell mondani, azt el kell. De amit nem muszáj, azt nem szabad. Nekem most ennyit kellett. És ezt el is mondom.

Vecsey Kiss Mária

Fedél

VECSEY KISS MÁRIA

Kicsi madár

TÁRCÁK

BUDAPEST

Z-füzetek/97

Sorozatszerkesztő:

SIMOR ANDRÁS

Tipográfia:

DOMJÁN ISTVÁN

A kötet kiadását Pandur Ferenc Balatonalmádi polgármestere, Kerekes Csaba, Keszei János képviselők, valamint az „Almádiért” Közalapítvány támogatta

© Vecsey Kiss Mária

Az írás bűvölete

Félúton

Kicsi lányon hófehér a ruha. Fehér a szandál, a térdzokni.
Anyukája sétál vele. Vele, meg a húgával.
A kislányok ruhája fodros, hajuk anygalkásan göndörödik.
Anyuka magas, karcsú fiatalasszony, kancsómintás, könnyű vászonruha rajta.
A kaszinó teraszán leülnek. Fagyaltoznak.
Kicsi lány egészen elveszik a nagy, fonott karosszékben.
Húga is fészkelődik, nehezen éri el az asztalt.
A terasz oldala illatos piros és sárga rózsazuhatag.
Kicsi lány még ugrál kicsit a terasz lépcsőjén. Ott készül a fénykép is, „ katt
„: fehér ruha, fehér szandál, fehér térdzokni,
barna haja meglibben, hófehér tejfogsora világít. Kezében egy szál rózsza.
Negyven éve készült a kép.
Elképzelet magát negyven év múlva.
Korlátba kapaszkodva jön le a lépcsőn. Lába kicsit megroggyan.
A háttérben rózsasalugas. Sötét ruha, sötét cipő, hófehér haja világít,
és anygalkásan libben az arcába.

Az írás büvölete

„Van-e az írásnál természetellenesebb, és van-e nagyobb kockázat? Van-e keményebb viadal, igazibb démonizmus?” – Illyés Gyula teszi fel ezeket a kérdéseket Kosztolányi egyik könyvéhez írt előszavában. „Az író az igazságot önmagáért kutatja – folytatja –, nem a logikát akarja szolgálni... A kívülállók gondosan rejtett szakmai titkokat sejtene, a bennfentesek azt mondják, ezt a mesterséget nem lehet megtanulni, erre születni kell. Az írók nem szólnak mesterségük rejtelméről, fogásairól, ők a fényteremtés bajnokai, legbonyolultabb műfogásukat is szinte delejes álomban végzik. Ritkán akad köztük, aki figyelné, hogyan alkot... Mégis a legboldogabbak e siralomvölgyben, játékból űzhetik azt, ami másnak feladat.”

Igaza van Illyés Gyulának. Igazi démonizmus ez, mely nem a varázspálca hókusz-pókuszával, hanem a szavak erejével büvöl.

Mert, hogy is ne lenne természetellenes, amikor egyszer csak megszűnik idő, tér, elúszik a külső valóság, s a tudat a lázas gondolatok kusza rendtelenségében, az örvénylő, kavargó sodrásban átcsúszik egy másik dimenzióba, hogy az éteri káoszából, disszonanciából újra rendet, harmóniát teremtsen. *Hogy lehetne ezt megmagyarázni?*

„Az igazi hódítás a pontos ábrázolás, a titok, a lényeg leleplezése. Hogy félhetnék attól, amit ismerek. Az az enyém” – írja Illyés.

De hogy lehet az írás bűvöletének titkát leleplezni? Hiszen a fényteremtés elszánt bajnokai a delejes álomban nem azt figyelik, hogyan alkotnak. Nem az írás technikája, a varázslat a fontos. A játék, a sodrás a megfoghatatlan, az ismeretlen fény felé; meglelni, kemény viadalban meghódítani, lehozni, megmutatni a boldogabbnak.

Talán egyszer majd akad, akinek sikerül megfejteni a titkot. Aki nem fél attól, amit ismer, s ami az övé. Baudelaire szerint: „amit nem lehet kifejezni az nincs is”.

Ez pedig van! Nagyon is van! *És milyen jó, hogy van!*

Zarándoklat

Évezredes hagyományokat, hitet megtörni nem lehet. Hiába sanyargatják, ölik meg miatta a testet, a lélek föltámad, vagy meg sem hal. Így van ez a kereszténységgel is. Pünkösdkor évente százazrek kelnek zarándokútra, és gyűlnek össze a somlyói hegy aljában, hogy tanúbizonyságot tegyenek erről a csíksomlyói búcsún.

„*Isten hozott!*” – hívogat a falu kitért kapuja, és elnyeli a profán misztériumra végeláthatatlan sorokban érkező búcsújáró tömeget. Minden helység saját keresztaljába gyűjti híveit, és indul a több tíz, esetenként több száz kilométerre lévő zarándokhelyre. Látványnak is csodálatos a megszentelt zászlók, szentképek alatt imádkozva, énekelve vonuló búcsújárók kígyózó sora. Csíksomlyó a Szentlélek eljövételének, az egyház megszületésének hitével a feltámadás hírnökére váró közösség színterévé válik, mert a bűnbánatra, lemondásokra, áldozatokra kész gyülekezet a krisztusi feltámadásba vetett hittel a szeretetnek, együvé tartozásnak a feltámadását is hirdeti. A csíksomlyói domboldalon a természet Ol-

táriszentségében megtartott szentmise áhítatában eggyé válik magyarság és kereszténység.

„Aki nem értékes embernek, az alkalmatlan magyarnak” – visszhangozzák a dombok az intő szavakat. A csíksomlyói misztérium Pünkösdkor a hit és a létezés misztériuma. Szólnak a csengettyűk, meghajolnak a zászlók, imára kulcsolódnak a kezek, és az apró kövekből hatalmas építménnyé vált hit tornyai édig magasodnak. „Most segíts meg Mária, óh irgalmas Szűzanya!” – rebegik az ajkak, kiáltják a dombok, és a százezrek énekelte Himnusz a fájdalom közös sikoltásává erősödik. E misztérium élménye mindnyájunkban egy életre szól.

De zarándoklat maga az élet is. Bűnökkel, bűnbánásokkal, áldozatokkal, lemondásokkal teli hosszú út, melyet mindenkinek magának kell bejárnia. S az élet értelmébe vetett hit misztériumának mélyén titok rejlik, ami feltárul a zarándokút végén, ahol meg tudhatjuk: kik is voltunk valójában.

A falu

Megszédült a pörgő, forgó, piruettező pelyhek látványától. Hátra is tántorodott, ahogy a szél arcába vágta a jeges kristályokat. Amerre csak a szem ellátott, fehér volt a mező, a távolban egy kis falu körvonala rajzolódott ki. A felé tartott, keresztül a behavazott szántóföldön, a hideg, rideg hófüggönyön át.

Összefogta mellén a kabátot, feltúrte a gallért, és behúzta a nyakát. Vékonyan volt öltözve; a kocsiban meleg van, ki gondolta, hogy ki kell szállnia belőle. Lassan szürkült. Fázott a lába. A könnyű cipő minduntalan elmerült a hóban, átázott a zoknija. Megszaporázta lépteit, szorosabbra húzta nyakán a gallért. De a pajkos pihék így is utat találtak maguknak a kabát alatt – vékony erecske indult végig a hátán. Megborzongott. A hó egyre jobban esett. Pár perce, hogy úton van, ezalatt láthatóan vastagodott a süppedő szőnyeg. A távoli faluban kigyulladt egy-két lámpa. – Oda kell érnem sötétedés előtt – gondolta, és még jobban szedte a lábait.

Vagy fél óra múlva hátranézett. Az autót nem látta már, csak a nagy fehérséget mindenütt. Döbbsen vette észre, hogy láb-

nyomai is eltűntek, belepte őket a szakadó hó. – Vissza sem tudok fordulni – hasított belé a felismerés.

Megállt. Riadtan nézett körül. A hó kevergett, porzott körülötte, a szél nedves ujjaival kegyetlenül pofozgatta kipirosodott, fájó arcát. Táskájából előkotorta a mobiltelefont, hogy újra próbálkozzon vele, de megint meg kellett, hogy állapítsa: ezen az Isten háta mögötti helyen még térerő sincsen. Nincs más választása, el kell érnie a falut – de a távolság csak nem akar csökkenni. Futni kezdett. A távolból egyre szaporodó fényfoltok derengtek át a vastagodó hófalon.

— Azt sem tudom, mi az, amin lépkedek – riogatta magát. Lehet, hogy egy befagyott tó vékony jegén járkal, ami bármelyik pillanatban beszakadhat alatta? Egyszer csak útját állja valami partszakadék vagy kerítés, amitől tovább sem tud menni... akkor aztán se előre, se hátra. Mért is kellett kiszállni a kocsiból, az legálább egy biztos pont volt...

Már sötétedett. Eluralkodott rajta a pánik. Tíz perc, és koromsötét lesz. – Oda kell érnem – lihegte a távoli célpont felé rohanva. A vékony cipőt már teljesen elnyelte a hó, kínlódva rántotta ki belőle újra meg újra, kezeit összekulcsolta, ujjai görcsösen kapaszkodtak egymásba. – Oda kell érnem, oda kell érnem – dobolt fejében a három szó. Szemei a falu körvonalára tapadtak, de az csak nem akart kibontakozni előtte. Sőt, mintha egyre halványodott volna. A viharos szél minduntalan mellbe vágta, útját állta. Meg-megingott tőle, mégis, mint aki bűvöletbe esett, szökdécselve vonszolta magát a pislákoló fények felé.

Egy hatalmas fát pillantott meg a csomósodó sötétben. – Ez az első élőlény, ami utamba esik – futott át rajta a gondolat. Ám a nyáron oly barátságosan suttogó, védelmet nyújtó óriásnövény most halott csontvázként meredt a kietlen táj fölé. Nyitott szájjal kapkodta a hideg levegőt, belefájdult a torka is, de nem törődött vele. Csak kijutni innen – ez volt egyetlen gondolata. Jóformán az orráig sem látott már, mégis rohant, rohant.

Egyszer csak megbotlott, majdnem keresztül esett valamin. Ahogy visszanézett, látni vélte, hogy az a valami megmozdul. Ijedten hőkölt hátra, kimeredt szemmel bámulta a fehér kupacot. Semmi nem látszott ki belőle a hó alól. – Képzeldőm – mondta magának, és óvatosan közelebb lépett. A halomból fojtott vinnyogás hallatszott.

— Jézusom – dermedt meg –, Jézusom! Megint csönd. Em-

ber, vagy állat? – fülelt, és még egyet lépett, talpa alatt megcsikor-
dult a hó. A vinnyogás artikulátlan morgássá változott, olyan kí-
sértetiesen hangzott, mintha nem is földi lénytől származna. Iszo-
nyodva ugrott vissza, és rohanni kezdett újra. Táskája lecsúszott
a válláról, csattanva csapódott a hóba. Azt sem vette észre, ami-
kor bal cipőjéből kilépett. Haja merev, fehér szárnyként csapko-
dott a vállán, arcán patakokban folyt a hólé.

— Segítség! – kiáltotta –, segítség! Már egyáltalán nem látott
semmit, a tomboló hóvihar falat vont köré, a falu – pislákoló fé-
nyeivel együtt – eltűnt. – Segítség! – ordította tébolyodottan, de
a vastag függöny elnyelte a hangját, óriáskígyóként fonódott rá,
a nyakára tekeredett, torkát fojtogatta. – Segítség! – erőlködött
rekedten, és fuldokolva köhögni kezdett. Térdre rogyott a vadul
rátörő rohamtól, előregörnyedve kaparászott a hideg hóban. Dör-
zölni kezdte vele kivörösödött, fagyott arcát.

Ettől kicsit magához tért. Hanyatt feküdt a nagy, fehér sivatag-
ban, és üveges tekintettel nézett a semmibe. A sűrűn hulló hóból
szemei sarkán vékony folyamok eredtek, tágra nyílt pupilláira ónos
köd ereszkedett. Egészen megnyugodott. Kinyújtózott a puha
ágyon, és hagyta, hogy a könnyű lepel egészen beborítsa. – Mind-
járt felkelek – suttogta –, mindjárt...

— Már késő, már késő – zizegtek a fehér pihék a fekete éjsza-
kában.

Háború

Ahogy a völgyből feltörtek a hangok, különösen hatottak. A
kiszélesedő sziklatölcsér felnagyította, visszaverte, furcsa egyve-
leggé keverte őket. A leszivárgó és örvénylően felkeveredő szél kí-
sérőül időnként éleset füttyentett hozzá.

A völgyben gyerekek játszottak. Egy kisfiú és egy kislány lab-
dázott. De nem egymásnak dobálták a kerek játékszert, ahogy a
gyerekek labdázni szoktak, hanem egymást célozták vele. Vihán-
colva ugrottak el a dobások elől, és jókat nevettek, ha a labda ta-
lált, vagy, ha nem talált. Egy hosszú szőrű kiskutya futkosott kö-
rülöttük, hevesen ugatott, és minden labdát utol akart érni. Ide-

oda rohant köztük, legalább annyira élvezte a játékot, mint a gyerekek.

A férfi egy kiugró szikladarabnak támaszkodva nézett lefelé. – Elhallgass! – pisszentette le időnként nyugtalan farkaskutyáját, mert az hangos csaholással, irigykedve figyelte az alatt játszódozókat. A férfi oldalán puská lógott, lábán kopott bakancs, tányérsapkája alól előbodorodtak fekete fürtjei. Jó ideje álltak a kiszélesedő sziklaperem tetején. Körülöttük a kies, köves terepen szárazon zörgő bokrok, satnya fácskák között kabócák cicerésztek. Így vált teljessé a koncert. A kutya elunta a jelenetet, lehasalt, fejét a lábára hajtva szundikált.

Rekkenő volt a hőség, de a völgy a maga védettségével, árnyékoságával kellemes klímát tartott. A csordogáló kis patak kristálytisza vizével még a szomjúság oltására is alkalmas volt. A gyerekek nem fáradtak. Cipőjük, ruhájuk átnedvesedett a lenti dús növényzetben, de nem törődtek vele. Gyöngyöző kacajuk betöltötte a völgyet, megsokszorozódva buggyant elő a sziklatölcsér peremén. – Ta-te, ki-va, si-ho – törtek föl értelmetlen szótagokként a csengő-bongó hangok.

A férfi sziszegett valamit a fogai között. Köpött egyet. Aztán még egyet, és puskája után nyúlt.

A lövés iszonyút csattant a völgyben. A kislányt találta mellbe. Hanyatt vágódva terült el a magas fűben, szája sarkán piros csík indult meg. Az addig folyamatosan cicegő kabócák egy pillanat alatt elhallgattak. A döbrent csendet csak az elhaló moraj törte meg. Aztán a kisfiú sikítva megindult a sziklaoldalban megbújó kis ház felé. Alig kezdett el rohanni, újabb csattanás hallatszott. A gyerek orra bukott. Ekkor jelent meg a ház ajtajában egy overallos férfi: az igazi célpont. A lövés harmadszor is eldörrent.

Amikor a levegőben hintázva elült a zaj, csak a kiskutya sípoló szűkülése hallatszott. A bakancsos férfi farkaskutyájával együtt eltűnt a szikla mögül. Néhány törpe növésű sárga virágot borzoltgatót a szél a leereszkedő sziklatölcsér oldalában.

Húsvét elé

Hogy megvertem első macskánkat, amikor döglött madarat tett a házunk ajtaja előtti lábtörlőre. Világgá is akartam kergetni undoromban és szegény kis szárnyas jószág feletti sajnálatomban, pedig ez annak a jele volt – tudtam meg egy macskalélektannal foglalkozó tudós embertől –, hogy ragaszkodó háziállatom tudomásomra akarta hozni irántam érzett tisztelete, szeretete jelét, és biztosított a felől, hogy befogad a nyávogók közösségébe. Nem sikerült neki. Nem fogadtam jól a gesztust, mert nem értettem meg. Ha értem sem hiszem, hogy jobban fogadom. De elgondolkoztatott.

Azon, hogy mennyi mindent nem értünk ezen a világon. Alapjaiban nem. Normákat állítunk fel magunknak, és mindent csak azon keresztül vagyunk képesek mérni. Hányféle norma létezhet? Ahány faj, ahány egyed annyiféle? Macskám sem értette az enyémet, mert igencsak zokon vette durva reakciómat. Napokig nem láttam, azután is sokáig csak akkor, amikor már nagyon korgott a gyomra, és enni azért pimaszul mégiscsak hazajárt.

— Nem találtál magadnak madarat? – förmedtem rá, mert dühöt éreztem az élet kegyetlen ellentmondásossága miatt. Egyszerre magasztos, szép, sőt: csodálatos, ugyanakkor aljas és gonosz, szakadatlan küzdelem a lét fenntartásáért. Egyik lény elveszi a másik életét, hogy a magáét megtarthassa.

Csakhogy ezek a fogalmak is saját normáim szerint valók. Csakis a magam apró, véges léte szempontjából értelmezhető, a globális lét felől értelmezhetetlen. Mert az élet olyan, mint a számegyenes: mindig hozzá lehet adni, és mindig el lehet venni belőle egyet. Kiterjeszhető ez térben és időben, mert a paránynál is van még parányibb, a leghatalmasabbnál is hatalmasabb, ami mindig volt és mindig lesz. És innen nézve abszolút nem érthetők a mi szépség, jószág, erkölcs, szeretet, szenvedély, félelem, kegyelem, stb. fogalmaink. De még az élet és a halál is csak annyit jelent, hol van, vagy nincs meg az a bizonyos energiatöbblet az anyagforgalomban. Annyit jelentünk csak a globális élet szempontjából, mint amennyit nekünk jelentenek testi sejtjeink. Mit számít az, hogy sejtjeim fogalmai szerint melyikük tisztességes, melyikük nem? A lényeg, hogy jól működjenek. És, ha elpusztul közülük egy, majd lép a helyébe másik. Mert az élet célja az élet maga, a lét pusztá fenntar-

tása egy végtelen spirális láncolat folyamán. Mi értelme lehet itt az egyed normáinak? Innen már minden csak macska-egér játéknak tűnik.

Valahol, valamennyien áldozatok vagyunk. És vagyunk ugyanígy áldozók is. Nemcsak, amikor jelképesen, megszentelt ostya formájában vesszük magunkhoz a „Testet”, hanem a mindennapok megszenzeletlen véres valóságában is. De, hogy ezt hogyan éljük meg, mégiscsak rajtunk múlik. Van valamink, amivel a lét hatalmát a saját képünkre formálhatjuk. Egy minden anyagi dolog fölött álló még magasabb hatalom, ami segít eligazodni ebben a kavargó forgatagban. Amivel minden megváltható, és ami egyszer majd mindenkitől számon kéretik.

Én ezért fogok imádkozni a keresztre feszített Krisztus képe előtt: *a lelkünk üdvösségéért*. Hogy végig megmaradjon e hosszú harc alatt. És befogadok – mint a világ – minden érkezőt, és minden elmenőt. Áldozót és áldozottat egyaránt.

Angyal érkezett

Angyal érkezett a földre – újszülött képében. Kis arcán még az égi fény, szemében révedező messzeség. Apró kezeivel misztikus jeleket ír a levegőbe, pici szája szögletében földöntúli mosoly. Idén neki gyűjtjük a karácsonyi gyertyákat, érte imádkozunk, hogy hosszú életű legyen a földön.

Kilenc hónapig készülődött: a világegyetem csodálatos képletét parányi rendszerbe sűrítette; testet öltött, szívet dobantott. Megnyitotta tüdejét, hogy érezhesse a föld szagát, a virág illatát. Vékony szálakból megszötte az idegrendszer bonyolult hálóját, hogy élvezni tudja a napsugár simogatását, az eső langyos csöppjét, a hó hűsét, a kályha melegét; hallhassa a szél zúgását, a madarak csicsérgését, a tücsökciripelést, a lombsusogást, a mennydörgést; megízlelhesse a friss gyümölcs zamatát, megtapinthatja a fa kérgét, az állat bőrét, az ember arcát. Nyitott a világra; tenni akar érte, hogy olyannak láthassa, amilyennek képzelettel: kéknek az eget, zöldnek a mezőt, dúsnak az erdőt, embernek az embert. Mindent tudni szeretne, tele van erővel, energiával, érdeklődéssel, hittel,

bizalommal, jóindulattal, szeretettel. Csak a szépre vágyik, csak a jóra.

Vigyázz rá Világ! Sose fakuljon meg arcán az égi fény! Úgy mehessen el majd egykor innen, ahogyan érkezett – angyal képében.

Vigyázz rá Istenem! Ne kerülhessen fejére se tövisszorosú, se glória. Add, hogy az élet önnön értékétől legyen szent, és a földi lény szenvedés nélkül is lehessen Megváltó!

Ő

Nekem Ő fogalom volt. Megoldás mindenre. Ő volt a mindenható, a mindentudó, a hatalom, a szeretet maga. Ő volt a törvény, a szabály, a rend; hozzá kellett igazodni. Nem azért, mert Ő ezt így kívánta, hanem, mert így volt természetes. Ő erős volt, bölcs és okos, én kicsi, gyenge, gyámolításra szoruló. És Ő gyámolított. Félve, remegve, elkeseredve, feldúlva, nehéz szívvel, ha hazaértem, Ő elnevette magát, és én máris megkönnyebbültem; tudtam, tudja a megoldást, rendben lesz minden. És rendben is volt.

Aztán megnőttem. Már nem voltam annyira gyámoltalan, és Ő már nem volt mindenható. Egyre kevesebbszer fordultam hozzá segítségért, sőt... Már nem is igazodtam mindig hozzá, azt hittem, én mindent jobban tudok. Sokat vitatkoztunk: Ő kritizált, én meg kikerem magamnak. Egyszer csak abbahagyta. Talán, mert meguntta, talán, mert belátta, hogy én is okosabb lettem, talán, mert... nekem akkor már volt egy másik Ő.

Most én vagyok az erősebb. Már nem én szorulok a segítségére, hanem Ő az enyémmre. Belém kapaszkodik, ha megyünk az utcán, imbolygó járását megpróbálom egyensúlyban tartani. Ha valamit nem lát, megnézem helyette; bizonytalan, megoldom helyette. Feldúlva, elkeseredve, ha hozzám fordul, megpróbálom megnyugtatni. Lassanként azt hiszi, én mindenre tudom a választ. Talán neki már én vagyok az Ő. Talán nemcsak neki...

De az első Ő, mindig Ő marad.

Nagymama ha jön

Nagymama ha jön, megváltozik minden. Ahogy kezét a ki-lincse teszi, a tényérok megcsörrennek – „Itt van” – mondják, a poharak összekocognak – „Megjött” – súgják.

Fölszalad az emeletre, lefut a pincébe, s minden és mindenki örül neki. A takarók puhán fekszenek az ágyra, a vasalatlan ruhák mogorva ráncai kisimulnak, az ingek maguktól röppennek a váll-fákra. A szekrényben a zoknik, trikók tömött sorokba, glédába állnak tiszteletére: „a nagymama” – lökik oldalba egymást, és katonásan kiigazodnak.

A sima fedelű mesekönyvek huncutul cincognak a polcon – „Itt vagyunk, ragyogunk”, – „Mi jók vagyunk” – dörmögik a vastag lexikonok a másik oldalon. A pókok engedelmesen kucorognak vissza réseikbe, amikor meglátják kezében a tollseprűt: „A nagymama van itt” – adják le egymásnak a drótot láthatatlan szálaikon. A macskák hamiskásan sündörögnek a lábainál: – „nagymama, nagymama” – dorombolják. A csillárok kifényesednek, az ablakok világítanak, a tükrök boldogan ragyognak, ahogy rájuk pillant – „Ó, a nagymama!”. A sütemények engedelmesen gurulnak ki a keze alól, és kényelmesen helyezkednek el a tepsiben. Még sápadtak, de mire a sütőből előhúzza őket, pirosposzsgás mosolyuk olyan en-nivaló.

Nagymama nem eszik, nem iszik, csak nézi, milyen jóízűen falatozunk a terülj - terülj asztalkámnál. Ő ezzel lakik jól – mondja –, a nézéssel.

Amikor nagymama elmegy, mindenki szomorú. Visszadugja varázspalcáját a zsebébe, és megcsókol minket. Az utca végéről visszaint, – „majd jövök megint”, és elröpül a nyitott ajtón ki-áramló édes vaníliaillattal.

Kicsi madár

„Adj Uram örök nyugalmat nekik, és az örök világosság fényeskedjék nekik” – mormogta az imát szeretteiért, és a kőkeresztbe kapaszkodva felállni készült. Nehezen ment. Húzta már őt is a föld, érezte, hogy rövid az idő.

— Föltámadunk – gondolta, és a bejárat fölötti feliratra nézett „*Föltámadunk*”. Akkor látta meg először: fönt repült a magasban. Talán nem is látta, inkább csak érzékelte, hogy ott van, a felhők fölött. Hol előbukik, hol eltűnik, repül körbe-körbe.

— Kicsi madár – hatalmasodott el rajta valami földöntúli érzés –, kicsi madár.

Attól kezdve mindig várta, kereste. Jött is. Magasan körözve hol fölbukkant, hol eltűnt, de mindig érezhető volt a jelenléte. Átrepülte a Földet, erős, nyugodt szárnycsapásokkal repült, repült.

— Megfogom – gondolta –, az enyém. Meglesem, amikor leszáll, és...

Leszállt. Két kis gombszemében a Föld, a Hold, a csillagok... Vékony, láthatatlan zsineget kötött a lábára, és hosszasan nézte, amint a madár megint a magasba száll.

— Kicsi madár – motyogott, és hirtelen érezte, hogy súlytalanul felemelkedik, száll ő is, mint a madara, repül a föld körül, az övé fű, fa, virág, és valami kifejezhetetlen boldogság. Itt már nyugalom van, és örök világosság.

— Elengedem a madaram – oldozta el a kötelet, mert akkor már tudta, hogy az örökre az övé lett, és magasan szárnyal majd akkor is, ha nem látja többé. Köröz, köröz az idők végeztéig, és nem hal meg soha. S akkor nem is kell föltámadnia.

Az Atyának és Fiúnak...

Éles, piros fény esik be a félig nyitott templomajtón; a fiú egy pad fényes-kerekre koptatott sarkába kapaszkodik. Kicsit még liheg a sietségtől. Néhány szusszanás után leül, egyedül van a méla csöndben. Meresztgeti a szemét a jótékony félhomályban. Istenem, Atyám, Te, aki a mennyben vagy... – emeli fel ájtatosan a fejét.

A mennyezetten félig emberi, félig angyali alakok lebegnek kusza összevisszaságban. Lobogó hajak, dúsan redőzött köntösök, széttárt karok, imára kulcsolt kezek sokaságai izgatják a gyerek fantáziáját. Hányszor próbálta már kitalálni, mit is ábrázolhat a kép. A jóságát osztja meg az Úristen az angyalokkal és az emberekkel, vagy talán éppen most bünteti őket súlyos bűneikért? Az ott a Mennyei Atya, abban biztos, fehér szakállából foltokban hiányzik a vakolat. A hámlott, kopott oldalsó falak mellett ember-nagyságú szoborszentek sorakoznak. Némelyiknek hiányzik a karja, vagy a lába. Pirosra, zöldre, kékre festve álldogálnak szánalmasan a néma szentélyben. Mennyi türelemmel gyalulgatta, csiszolgatta, illesztgette őket a nevelőapám – emlékszik vissza az álmatlan éjszakákra. Pokolba kívántam olykor érte. Istenem, Atyám, Te, aki a mennyben vagy... – kezdi megint bűnbánó-félhangosan.

Összerezzen. Valaki a vállára tette a kezét. Vékony, feketeruhás pap áll meg mellette. Megint itt vagy, fiam? – kérdezi enyhe rosszallással. A fiú fölnéz, rábólint. A férfi a sötétbarna szemekbe bámul. Pont, mint az enyéme – riad meg. Ugyanaz az elszánt, konok pillantás. Gyere be hozzám, ha végeztél! – suttozja.

A fiú megáll a sekrestyeajtóban, átszellemülten bámulja, ahogy a pap ünneplő reverendáját készítgeti. Milyen szép! – nézi sóvárogva. Milyen nagyon szép – lép beljebb, végigsimít a hófehér ruhán. A férfi feléje fordul. Nagyon sovány – szomorodik el. Sápadt és sovány.

— Nem kellene mindig itt üldögelned – feddi szelíden.

— Atyám házában érzem jól magam – jön a válasz.

— Dicséretes – bólint a pap –, de játszhatnál néha a pajtásaidal is.

— Én jobban szeretek imádkozni – mosolyog a gyerek.

A pap megadóan bólint. – Mindig ezt mondod. Mindig. Kis csomagot nyom a kezébe – ezt add oda édesanyádnak!

A fiú az ajtó felé indul. – Holnap is eljövök – tesz egy félfordulatot.

— Holnap nem leszek itt. Temetni megyek egy távoli faluba.

— Akkor odamegyek.

— Ne! Oda ne gyere! – tiltakozik hevesen a férfi.

— Miért? – csodálkozik a fiú.

— Mert... nagyon messze van.

— Nem baj – ellenkezik a gyerek.

— Gyere inkább holnapután! Segíthetsz fölkészülni a szertartásra.

— Jó – csillan fel a fiú szeme, és lassan elindul a poros úton. Egykedvűen emelgeti nyurga lábait a süppedő homokban. A pap megindultan néz utána. Megnyúlt, koravén kis teste meggörnyedve, feje lebiccenve, háta meggörbülve, jobb válla előreesve. Mintha máris nyomná a végzet még láthatatlan keresztje.

Szilveszteri számvetés

Éjfélkor elsírta magát. A kristálypoharakban aranyló buborékok röpködtek, a többiek koccintottak, neki meg vastag, meleg patakokban folytak a könnyei. Nem próbálta visszatartani, hadd potyogjon poharába, keze fejére. Nem is tudta igazán, mi a baj. Valami homályos érzés tolult fel benne, a torkát szorongatta, utat keresett, hogy felszínre törhessen. Ritkán sírt, de most hagyta, hogy a keserű befelé fordulás eluralkodjon rajta. Kicsit még dédelgette, ringatta is magában. Jól esett. És ha jól esik, akkor kell is. Mindennek megvan a maga értelme, értéke, legyen az érzés, gondolat, élő vagy élettelen anyag. Erre tanították a szülei, ezt szokta meg később is, gyerekeit is így tanította. Mindent meg kell becsülni, semmit nem szabad elpocsékolni, a tiszteletre méltót tisztelni kell, a megköszönni valót meg kell köszönni. Egész életében így élt, ennek köszönheti mindenét, amije van.

Egyvalamivel nem tudott takarékoskodni soha: saját magával. Korán adta át magát a természet erőinek is, sokat vállalt, teljesített, boldogan tette. Nyitott szívvel, kitért lélekkel osztogatott. Nem kerített nagy feneket a dolognak, természetesnek vette, hogy ami szívében, fejében, testi erejében rejlik, azt használnia kell.

Csendesen szerényen tette mindezt, mindenféle önreklám nélkül. Aztán, egyszer csak úgy érezte, hogy kifosztotta magát. Ereje meggyengült, türelme elfogyott, szíve, feje kiürült. Szűkebb környezetében, a családban továbbra is boldognak érzi magát, de a tágabb környezettel, a világgal már nem tud megbékélni. Mindennek pénzíze, pénzszága van; mások érdemeket hajhásznak, ő meg elherdálta magát. Nem úgy adta oda értékeit, ahogyan azt kellett volna: hivatalos rang, dicsekvés, ellenérték nélkül, így nem is becsülték azokat. Elfogadták, elvették, vagy észre sem vették, sokszor nem is értették, használták, vagy nem, vagy a saját képükre faragták, és elfelejtették. Önzetlenül adta, nem kívánt érte semmit, mégis, mikor nagy ritkán maga is kérni kényszerül, elborzad, micsoda falakba, paragrafusokba, irigységbe, nemtörődomségbe, értetlenségbe, érdekek harcába ütközik. Neki csak az adakozás öröme adatik? Járnai nem jár érte semmi? Lassan-lassan kiábrándulttá válik. Valahányszor egy tapasztalattal lesz gazdagabb, egy illúzióval mindig szegényedik. Hát érdemes akkor? Mindennek megvan a maga értelme, értéke? Nem értelmetlenül ajándékozzatja magát?

Most is tékozol. Háta mögé dob egy újabb évet. S csak reménye van rá, hogy talán valaki felszededegeti.

Falánk tehenek

Fogadásodon

Még mindig van, ki hiszi, hogy a ruha teszi, adj neki, öltözz elegánsan! Ne légy kihívó, azt nem szabad – lesz ott egy-két maca amúgy is –, de túlöltözött se, az meg olyan snassz. Orrodra kis púder, alá kevéske mosoly, kedvesen kimért bizonytalan bizalmatlanság. A köszöntő alatt ne kortyolj a pezsgődbe, unalmadat hessentse el az az irigyelt és elérhetetlen pajkosság, amivel az aranyló buborékok végtelenül szabad áramlásának játékosága ingerel. Lazíts te is! Válladat engedd le, derekad hajoljon lágyan, csípőd ringjon egyet balra, aztán egyet jobbra. Cipődből ne lépj ki, még nincsen itt az ideje – gondolj a spanyol csizmára, annál azért jobb. Bármit hallasz, ne bosszankodj, ne légy megbotránkozva! Tartogasd magad, hallani fogsz még különbeket is. Poharad emeld: *Ave Caesar!* Eljenek az öntömjénezők, éljen a szépen terebélyesedő személyi- és csoportkultusz. Eszedbe ne jusson megkérdezni: most kit ünnepelünk? Ha narancssal kínálnak, keresd a kókuszt, kivít, papayát, kávé helyett kortyolgass herba-teát, szopogass rebarbara-zselét. Cukorkával ne legyen tele tenyered, hadd lássák, neked a kommersz nem kenyered.

S amikor már a mellényekről lepattogó gombokat söprik a bársony szőnyegről, idd ki poharadból az utolsó korty pezsgőt, és köszöntsd magadra: egészségedre!

Tanácskolódás

Koponyányi Nyomók elemében volt. Kezét mindvégig a magasban tartotta, szája egyfolytában mozgott, mindig és mindenhez hozzászólt. Ő egyszemélyben volt építész, gazdász, pedagógus, jogász, politológus, szociológus, szociális gondozó, egészségügyis, kultúros, idegenforgalmis, az ipar-, a kereskedelem-, a mezőgazdaság jó ismerője, pénzügyek szakértője, és ki tudja még mi a csoda. Magvas gondolatai mélyen szántottak, le egészen az aljáig. Határtalan önbizalma nem volt véletlen, úgy érezte, őt maga az Úristen patronálja. A jóságos gondviselést képviselte ugyanis az elcsesettek nevében, ő legalábbis így képzelte. Nem volt nehéz átérez-

nie a sorsukat, maga is a halmozottan hátrányos helyzetűek közé tartozott. Elmebeli állapotát illetően legalábbis.

Szakértelme olyan mélynek bizonyult, hogy még a témát értőket, a tanult szakembereket is asztal alá beszélte. Egy idő után a széken maradók is sikerült is úgy elbizonytalanítania, hogy azok már maguk sem tudták, mit csinálnak. Így aztán tartózkodni kezdtek. Nem is ment át egyetlen épkezláb javaslat sem, Koponyányi nagy örömére. Mert neki egyetlen célja volt: leszavazni mindent, amiből valaki véletlenül is hasznot húzhatna. Szellemi tetszhalottságában néha már az ibolyát is alulról szagolta, irigy volt hát a rét minden virágára. Még újra elvethető magjaikat is sajnálta mindenkitől, ha teheti, nemet mond a méhek, darazsak, a szél, a természet évmilliárdos munkáira is.

Az ülés végén elégedetten állt föl, gondosan ropogtatta meg elgémberedett tagjait, jót nyújtózott, és a jól elvégzett munka örömének öntudatosságával veregette meg az asztal alól feltápászkodók vállát: senki sem járt jól. Ő sem.

Perspektíva

Lábak. Dübögnek, dobognak, tipegnek, kopognak, toppannak, csoszannak, soha el nem fogynak. Vékonyak, vastagok, soványak, kövérek, hústornyok és pipaszárak, ruganyosak, falábak, járnak. Lágyan szökkenve, keményen dobbanva, egyenesen, ingatagon, céltudatosan, tétován.

Amióta világ a világ, szőrös talpakkal, szétterpesztett ujjakkal, rongyokba, bőrökbe bugyolálva, bocskorban, papírcsizmában, bőrcipőben, lakkcsizmában, szöges-bakancsban vándorolnak, hazát lelnek, letipornak, járnak-kelnek, eltaposnak, rúgnak, botladoznak, táncot ropnak, vagy csak a dolguk után rohannak.

Lábak. Kicsik, nagyok, öregek, fiatalok, jól tápláltak, csontsoványak, edzettek, ványadtak, vágatatók, poroszkálók, rohanók és vánszorgók, lábak. Helyettük lópaták, fakerekek, fémkerekek, gumikerekek, szárnyak...

Űl az asszony rongyain a jéghideg aszfalton. Kendője arcába csúsztatva, ki se látszik alóla. Személytelen. Egyik lábát kinyújtja, másikat maga alá húzza, hogy még esendőbbnek látsszon. Nyitott

tenyerét rázogatja, fejével, felső testével előre-hátra bólogat. Körülötte lábak. Tippennek, toppannak, koppannak, csosszannak, dobognak, dübögnek, megvetik magukat, vagy lecsúsznak a féltékéről.

Készülőben

Mostanában sokat ülök vonaton. Most is itt kucorgok egy ablak melletti kopott ülésen, és mivel rossz híreket kaptam közeli családtagom egészségi állapotáról, süketen és vakon meredek magam elé. Lassan azért oldódik ez az állapot, szememről foszlik a hályog, fülemből lopózik a tompa moraj.

Szemben velem fiatal lány ül, térdén könyvek, jegyzetek. Idegesen kapkod hol az egyik, hol a másik után, cserélgeti maga előtt a papírhalom-részleteket. Amennyire ki tudom venni, nyelvi tesztek, történelmi, gazdasági témákat böngészget. Készül valahova. Iskolai felvételre, álláshirdetésre, ki tudja? Az én táskámban is jegyzetek lapulnak, tölthetném hasonlóképpen az időt, de erre most nem vagyok képes.

Mellettem két asszony tárgyalja egyikük apósának kórházi esetét. „Urológia, prosztatata, rosszindulatú” – ütik meg a fülemet a negatív értelmű szavak. Nekem is csak ez hiányzik – gondolom, és próbálok nem oda figyelni. Egy mobilkészülék jelzőhangja segítségemre van. Gazdája harsányan telefonál, információkat kér partnerétől, utasításokat osztogat. Üzlet van készülőben.

Hátam mögött egy házaspár kerti munkákról társalog, egykedvűen hallgatom a mondatfoszlányokat: –...tavaly még fölmásztam a létrára, idén megkérem a... – Persze – helyesel a feleség. – Fölásod azt a darab földet, én meg eldugdosom a palántot. Aztán meglátjuk, mit tudunk még beleszorítani a hétvégébe...

Már megint egy új tavasz – pislantok ki az ablakon. Szántóföldek kezdenek zöldülni, rügyek, barkák itt-ott. Távolabb egy traktor forgatja a földbe az elkorhadt kukoricaszárakat, ekék, boronák dolgoznak. Pedig a dombok aljában riadtan bújnak még a megrekedt hókupacok, kisebb tavakban, tócsákban az összegyűlt hólé.

Nézelődök, hallgatózok. Minden és mindenki készülődik vala-

mire. Életre, halálra. Fogom a holmim, és én is készülődni kezdek. Leszálláshoz.

Azt mondta az anyukám

Azt mondta az anyukám, hogy úgy érzi, ez az utolsó év, amikor még képes arra az utazásra, aminek tervét már évtizedek óta dédelgeti. Van némi összerakosgatott pénze rá, még van ereje, egészsége is hozzá. Azt mondta, a papa nem jön vele, mert ő már sokat veszített ezekből a kondíciókból, nem vállalkozik hosszabb útra, így szeretné, ha én kísérném el.

Azt feleltem: nagyon szívesen. Én ugyan már jártam Olaszországban egy kisebb körutazáson, de sok mindent nem láttam még, amit láttam, megnézném megint, és örülök, ha újra mehetek. A félretett pénzét pedig megtoldom némi kis költőpénzzel, hogy vehessen egy-két apróságot az utazás emlékére.

Azt mondta, hogy nagy szívességet teszek ezzel neki, és nagyon hálás érte.

Azt feleltem: semmiség. Tényleg az, ahhoz képest amit ő tett értem, persze, hogy teljesítem a kívánságát, ha megtehetem. Tudom, milyen régóta szeretné látni Michelangelo *Dávidját*, a *Mózeset*, a *Piétát*, a Szent Péter bazilikát, a Sixtusi-kápolnát, Velence lagunáit, a Sóhajok Hídját. Rengeteget olvasott, sok mindent tud róluk, már csak látni kéne életben is, megállni előttük, fölnézni rájuk, imádkozni bennük. Évek óta komolyan gyűjtöget rá, érleli a dolog realitását, nem ért egészen váratlanul a felkérése.

Az utazás jónak ígérkezett: Firenze-Róma-Nápoly-Capri szigete-Pompei, visszafelé rövid megálló Velencében, jól felkészült, értő idegenvezetővel. A közlekedési eszköz elegáns luxusbusz, a két sofőr kedves, türelmes, minden helyzetet a lehető legjobban megoldani igyekvő, rutinos fiatalember.

Azt mondta az anyukám, ő már nem is hitte, hogy álmai valóra válnak. Nagyon boldog, hogy végre beteljesül.

Azt feleltem: örülök. Mert én is boldog voltam az ő boldogságától. Ahogy cikázott a szeme a sok látnivalón, ahogy felkiáltott „jaj, de gyönyörű!”, ahogy mesélte a műkincsekhez fűződő törté-

neteket, legendákat, ahogy takargatta, símogatta a tőlem kapott emléktárgyakat.

A jónak ígérkező utazás valóban jól folyt, de kisebb problémák, melyek ott rejlenek minden társasutazásban most is előfordultak. Az utastársak egy része morgolódt.

Azt mondta az anyukám, mi ne álljunk be a morgolódtók közé. Kicsinyes dolgok helyett merüljünk el inkább a csuda dolgok varázsában.

Azt feleltem: igaza van. Valóban nem illik egy múzeumban szitkozódni, egy templomban meg egyenesen szentségtörés. És, ha egy szájból kiröppen, onnan össze-vissza szökken. A célpont a leginkább szem előtt lévő idegenvezető volt, aki emiatt – talán érthetően – a legjóhízeműbb kérdés, legjobbindulatú megjegyzés mögött is hátsó gondolatot sejtett. A feszültség a levegőben vibrált.

Az utolsó nap aztán ki is sült. Villódtak az indulatok két tábor között, amely közül az egyik a programhoz ragaszkodva látni akarta Velencét, a másik ezt kihagyva szándékozott minél hamarabb hazaérni. Az idegenvezető döntése alapján végül betartottuk az eredeti tervet, a feszültség megszűnt, de addigra egy busznyit veszekedő, megkeseredett ember robogott hazafelé.

Azt mondta az anyukám, nem csoda, ha ennyi háborúskodás van a világban, hogyha harminchárom ember egy hétig nem érzi jól magát egymással egy ilyen csodálatos úton. Azt mondta, nem csoda, de ő ezt mégsem érti.

Azt feleltem: én sem.

Vonatablakban

Még emlékszem rá. A várakozás izgalmára, az éjszakai forgólódásokra, az álomképekre, amikben elképzeltem – mint valami nagy kalandot –, hogy is fog történni a másnapi utazás. Emlékszem a hajnali kelésekre: álmosan, fázósan, kialvatlanul, mégis boldogan öltözködtem, hátamra kaptam a kis batyut – az „én csomagomat” –, és indultam lefelé a lépcsőn.

Földerengenek előttem a hajdani pislákoló utcai lámpák, érzem nagyapa meleg tenyerét, amiben meglapult az én kicsi kezem, hallom cipőink kemény koppanását a még kihalt utcákon, tere-

ken, a mozdony hirtelen füttyét – amitől ijedtemben összerándultam –, a hangos pöfögést, amivel begurult az állomásra, izgatott lépteimet – nehogy lekéssem az indulást –, látom a fapados fülkét, a számokat az ülésen, a képeket a falon, a zászlójával integető baktert, érzem a döcögést, hallok a síhu-síhu hangokat.

Még emlékszem... nagyapa lehúzta az ablakot, és óva intett: – Ne nézz ki, mert a szemedbe megy a korom! Sosem bírtam megállni, hogy ki ne kandikáljak, ne lássam a fekete, füstös, kanyarodó mozdonyt. Mindannyiszor a szemembe ment a nem kívánt, de szinte várt apró, fekete piszok, amit nagyapa bogarászott ki fehér zsebkendőjével.

Emlékszem nagymama boldog fogadtatására, amint megérkezünk nagyapával kéz a kézben, a „hogy megnőttél kisanyám!” álmélkodásokra, az ölelésekre, csókokra.

Később, amikor már egyedül utaztam, emlékszem az önállóság jó érzésére, ahogy eligazgattam holmimat a csomagtartón, és odaálltam az ablakhoz. A nyitott ablakon a szabadság, a fiatalság lehelete csapott az arcomba, a még előttem van minden, és az enyém itt minden érzése. Ahogy szétfutott előttem az út, aztán ahogyan össze, ahogy szaladtak a fák, a villanypóznák a sínek mellett, ahogy zizegtek az acélos huzalok; a szántóföldek mértani pontosságú terítője zölden, sárgán – némelyik pipacssal, búzavirággal tarkítva, vagy rögeit kifelé fordítva, felszántva – hol kiszélesedett, hol összehúzóult. Apró házak kuporodtak egymáshoz, templomtornyok törtek büszkén égre, folyók, tavak, erdők, mezők, és a lemenő nap gyönyörűsége... ahogy elbújik a hegyoldalban... utolsó sugarait még vakítóan a szemembe küldi...

Lehunyam a szempilláimat, szorosán tartom, befelé nézek; az emlékeimet, azokat lássam. Mert kifelé nézni ma már nem érdemes. Ahogy a vonat elhagyja Székesfehérvárt, csak rondaságokat látni: egy épülőfélben lévő ország szánalmas bomlását, kifosztott hátrált, szemetet, nyomort. Nem a gazdagságát – az sosem volt –, tartását veszítette el ez a nemzet. Bárki meggyőződhet róla a Balatonalmádi-Budapest vonalon.

Falánk tehenek

Sötét volt már, amikor végre beülhetett a kocsijába, és a nagyváros idegtépő forgatagán átevickélve a sztrádára ért. A szembejövő autók lámpái csillogó gyöngyfűzért húztak a korláttal elválasztott átellenes sávban, előtte is, utána is hömpölygött a forgalom. Néhányszor megpróbált előzni, aztán lassított, és megadóan állt be a sorba.

— Éjfél lesz, mire hazaérek – bosszankodott.

Az autó tatam-tatam hangokkal felvette az út egyenetlenségeinek apró döccenéseit, és monoton unalommal szelte a kilométereket.

Arra riadt, hogy fölébredt. Csak egy pillanatra úszott el a tudata, de ettől úgy megijedt, hogy még a víz is kiverte.

— Fárasztó napom volt – ásított, és bekapcsolta a rádiót, hogy ébren tartsa magát. Szöveges adásra hangolt, hogy figyelnie kelljen; a zene ilyenkor nem segít az éberségnek.

Valami tudományos beszélgetésbe csöppent passzív résztvevőként, erőlködve próbálta követni a komolykodó fejtegetéseket. A keleti és nyugati életfelfogás merőben eltérő vonásairól volt szó, az egyik bölcsességéről, a másik – önmagát is veszélyeztető – rövidlátásáról.

A bölcs kínai inkább hagyja éhen pusztulni a harmadik tehenet – fülelt –, de nem hajtja ki arra a legelőre, amelyik csak kettő számára szolgál elegendő táplálékkul. Tudja, hogy ha a harmadikat is kihajtaná, a másik kettő is elpusztulna, mert akkor azoknak sem maradna elég az életben maradáshoz. A Nyugat embere nem bölcs, nem előrelátó, nincs gondja a jövőre. Neki semmi sem elég, mindent felélve, mindig többet akarva csak a mára gondol. Valakinek el kellene kezdeni, hogy kiszáll ebből az öngyilkos versenyből – fontolgatja a világszerte ismert üzletember, hitelesebbé téve az aggodalmakat.

— Bizony, bizony – bólogat, és eszébe jutnak a statisztikai adatok: a földön élő emberek 20%-a élvezi a globális jövedelem 80%-át, míg a legszegényebb 20%-nak csak 1,5% marad. Százmilliók éheznek – köztük nagyon sok a gyerek –, de a világ másik oldalán nem a méltányosságot és a szegénység enyhítését tűzték ki célul, hanem egy pazarló, túlfogyasztásra ösztönző, profitéhes életstí-

lust. Egy újabb Szent Ferencre lenne szüksége a világnak – mondja egy író –, ő talán még fel tudná rázni az emberiséget.

A táplálékforrás 40%-át egyetlen faj, az ember éli föl, a maradékon osztozik az összes többi több millió faj. A létfontosságú források felhasználása nagyobb, mint folyamatos utánpótlásuk. Csak az maradt még épen, érintetlenül, amit az ember eddig nem fedezett fel.

— Milyen igaz – bólogat megint, és eszébe jut egy újabb adat: a japán férfi születéskor várható élettartama 82 év, a magyaré 66. Micsoda különbség egy emberöltőben számolva.

Egészen éber már, mire befordul a ház elé. Beteszi a kocsit a garázsba, és a postaládájához lép. Öt hosszúkás levél pottyán ki belőle, ahogy kinyitja. Számlalevelek fizetésmeghagyással, felszólítással, kitöltött csekkkel. Miközben szedegeti őket, a három sovány tehénre gondol.

Meg a negyedikre, amit lassan kénytelen lesz kihajtani melléjük a legelőre.

Amikor a hóhér hurkot vet

Meddig lehet megfélemlítéssel hallgatásra kényszeríteni a humánusot? Mi mindennek kell megtörténnie, míg mindenki elhiszi, az emberségnek minden esetben felül kell kerekednie az embertelenségen? Hol van az a pont, amikor az ember már félni sem tud, nem mérlegel, önvédő reakcióinak mindegyikét feladva, emberi mivoltát bizonyítandó, mások védelmében ront rá az emberségből kivettközöttre? Iszonyat és rettenet kövezi az utat, amíg valaki idáig eljut. Veszélyes és kétes kimenetelű akció ez. Az eredmény gyakorta ítéltetik kudarcra, fullad a környezet közönyébe.

Évekkel ezelőtt sorozatos kutyagyilkosságok történtek a városban, szeretett háziállatok pusztultak el rettenetes kínok között, okozva ezzel maradandó lelki sérülést gazdáiknak is. Most a macskákat öldösi egy másik gyilkos.

Jól táplált, öregedő férfi támaszkodik háza erkélyének fehér korlátján. Körülötte ápolt, gondozott kert, ki gondolná róla, hogy száznál is több állatot kínozott már halálra? Szép kertje évek óta macskák vesztőhelye, a kapun, kerítésen – kívülről nem látható –

drótok, hurkok, huzalok tucatjai. A Bajcsy Zsilinszky útról nyíló utcák macskatulajdonosai számtalanszor vágják már le a magukat hazavonszoló állatok nyakáról, derekáról a hurkot, varratták össze a sebes torkot, hasat, a szétnyíló húst, nézték iszonyodva a kilógó belső részt, próbálták enyhíteni a halálos szenvedést, vagy várták haza hiába a cicát. A szomszédok felháborodott, megrendült állapotban, zilált idegekkel, sírógörcsökbe forduló kimerültséggel, emberiességükben megalázottan kénytelen tanúai a kegyetlenkedéseknek. Néha még – saját biztonságukat kockáztatva – megpróbálják menteni a hörgő, fuldokló, nyüszítő, iszonyú hangokat hallató, vonagló állatokat, de ha kettőt, hármat le is tudnak vágni a hurokról, másik tíz lóg helyette. A macskagyilkos majd mindig lesben áll, husággal felfegyverkezve fogadja, kővel dobálja őket. Tudják, menekülni kell előle, mert volt, akit már úgy megvert, hogy a ruha leszakadt róla, és halálosan megfenyegeti a feljelentést kilátásba helyezőket.

Az esetek némelyikét állatorvosi tanúsítvány, több mint egy tucat aláírás, fényképek bizonyítják. A helyszínen jártak már állatvédők, rendőrök, volt kinn az önkormányzat illetékese, de eddig semmi nem változott. Sorra tűnnek el a környék macskáit, hogy fennakadva a horgon, irtóztató fuldoklással múltanak ki a nagy ház szépen gondozott kertjében. A környék jóérzésű emberei túróképességük határán túl, tépett idegrendszerrel próbálnak formális és informális segítséget találni. Saját legyilkolt háziállataik után kényszerűen szenvedik végig mások állatainak szadista elpusztítását is.

Már aludni sem tudnak. Mert ki tud pihenni akkor, amikor a kerítésen macskák lógnak, és a kertek alatt hurkot vet a hóhér?

Igaz mese a „rút kiskacsáról”

És a „rút kiskacsából” gyönyörű hófehér madár lett. Hosszú nyakú, büszke tartású, csodálatosan szép madár. Meglengette szárnyát, fölrepült, egy-két tiszteletkört tett az éltető víz fölött, majd elegánsan leereszkedett, és királynői méltósággal úszkálni kezdett.

A parton sétálók gyönyörködve nézték, fényképezték, a gye-rekek ennivalóval csalogatták magukhoz. Olyankor kiúszott a par-

tig, kiflicsücsköt, pattogatott kukoricát, kenyérdarabokat kapott. Néha meg is köszönte apró, trombitahang-szerű artikulációkkal, aztán tovább siklott, úszkált a fényes vízen tizenkét másik társával együtt. A víz tükörsima volt, vagy fodrozódott, néha nagyobb hullámokat is vetett, de a hattyú mindig méltóságteljesen ringatózott a habokon.

Addig-addig ringatózott, míg elmúlt a nyár. Előbb csak lúdbőrözve borzolódtott a víz, hidegebb, barátságtalanabb lett, egy nap aztán be is fagyott. A büszke tartású nagy fehér madár ügyetlenül vergődött ki a partra. Szánalmasan bukdácsolt a jégbuckákon, gubbasztott a hideg havon. A parton sétálók elmentek mellette, a gyerekek már nem etették, szánakozva nézték, vagy gonoszkodva megkergették, és nagyokat nevettek, ahogyan csúszkált esetlenül a jégen, botladozott lábait véresre vágdosva a kemény hóban. Éjszakánként társaival összebújva még melengették egymást, de a tél kegyetlenül hideg volt, egyre jobban lehűlt a testük. Fázott, éhezett, és nagyon-nagyon szenvedett.

Ehen halt, vagy megfagyott, nem tudni, de egyik reggelre ott feküdt a parton élettelenül. Hosszú fehér nyaka kitekeredve, lába maga alá csavarodva, méltósága megalázva.

Nem énekelt hattyúdalt, mert nem énekes hattyú volt, csak egy bütykösfejű szelíd hattyú, de a fagyhalállal küzdve akkor éjjel még álmodott a fodrozódó fényes vízről, és a nyárról, amelynek királynője volt.

Füvek és gyomok

Ásni kezdett. Pedig, hogy megfogadta négy éve, hogy nem, hogy többet aztán nem, hogy elég volt, hogy ez lesz az utolsó.

Még emlékezett rá, mennyi munka, mennyi veríték, talicskázás, kubikolás, fáradság. Négyzetcentiméterenként morzsolgatta át a földet, ki akarta irtani a gaznak még az írmagját is. Planérozás, gereblyézés, a friss föld szétterítése, újrafüvesítés, döngölés; berzenkedett ellene dereka, karja, tudata: nem éri meg, felesleges munka. Amíg körös-körül pitypang terem, nem lesz itt szép a kert. Újra elnyomja a gyom, mint, ahogy elnyomta a múltkori füvesítés után is pitypang, tyúkhúr, tarack. Pláne, hogy jönnek ezek a szá-

raz nyarak. Öntözni nem tud, a fű kiszárad, csak a gaz bírja még a forróságot, és máris átveszi a terepet.

Aztán mégiscsak. Csak nem bírta elnézni, csak nekiállt újra. Újra talicskázni, újra planérozni, újra gereblyézni. Itt ne legyen dudva, itt ne legyen muhar. Tudta, hogy néhány év múlva újra megcsinálja, aztán megint, és megint. Ameddig bírja. Talán mégis megéri. Hadd nőjön az a fű! Ha másért nem, hát a saját gyönyörűségére.

Kalandjaim a vakonddal

Gyerekeim kedvenc esti meséi voltak a kis vakond kalandjai. Boldogan visongtak, amikor az ormótlan-overallos bájos kis állat vödörrel és lapáttal a kezében előbújt földkupacából, és fölcsendült gurgulázó nevetése. Izgatottan követték a képernyőn a vakond kalandjait: rádióval, fényképezőgéppel, rágógumival stb. A történetek rendkívül szellemesek voltak, és ötvözték a természetes gyermeki kíváncsiságot a felfedezések örömeivel, a kalandok izgalmával, a kedves, mindig megbocsátható csínytevésekkel. Gyerekeim remekül mulattak, és nagyon szerették a rövidgatyás kis jószágot. Bevallom, én is.

Ez jutott eszembe tegnap, amikor kinéztem az ablakon, és megláttam az olvadó hó alatt sorjázó kupacokat. Többet a szomszéd kertjében, kevesebbet az enyémben, de ez még így is több a soknál. Mit képzel ez a ronda kis állat? Semmibe vesz gondos munkát, ültetést, ápolást, locsolást nyírást? Na, majd én adok neki! – szaladtam le, hogy jobban szemügyre vegyem a „garázda kertész” munkáját. Persze tudtam, hogy nem tehetek semmit. Valamilyik évben ugyanez történt, és akkor mit dolgoztunk a vakond ellen, hiába... Először megpróbáltuk finoman visszatapsikolni a kupacokat, de azok reggelre még peckesebben álltak. Aztán elárasztottuk vízzel a járatokat, hogy másfelé fúrjon a rosszindulatú állat (mondjuk a szomszéd felé, neki egész biztosan jobb vakondriasztó módszerei vannak). Szét is áztattuk a kertet rendesen, de ez sem segített. Majd üvegeket dugdostunk a földbe, mert állítólag a vakond nem szereti azokat a magas frekvenciájú kísérletes huhogásokat, amiket a szél produkál, ha belefúj az üveg kes-

keny szájába. Szerette. Végső elkeseredésünkben földbe ásott lapokkal elszigeteltük egymástól a vakond folyosóit, hátha elriasztjuk az idegen beavatkozással. Ehelyett azonban csak még serényebb munkára ösztököltük.

Végül meguntuk a meddő harcot, és kénytelen-kelletlen megpróbáltunk megbarátkozni kupacokkal, vakonddal. Egyik alkalommal fogtam is egyet, illetve nem is én, hanem a macskánk. Én csak kiszedegettem a rémülten lapátoló komát vadászösztonéit fitogtató cirmosunk karmai közül, és meg akartam ismerkedni vele közelebbről. Nem hagyta. Hatalmas ásó-lábaival valósággal kiúszott a kezeim közül, képtelen voltam visszatartani. Mire utána kaptam, már benn is volt a rézsűben. Másnapra éktelen halmokat rakott a virágaim közé. Nagyon haragudtam rá. Már nem is szeretem a ronda kis gatyást.

Hát, így jár az ember, ha idealista. Csúnyán megtapasztalja a különbséget képzelet és valóság között. De hányszor, de hányszor...

Csillag

Nem hitte, hogy ilyen hatással lesz rá. Vett ugyan egy szemüveget – biztos, ami biztos –, de hanyagul azt is úgy eltette, hogy az utolsó pillanatban alig találta. Utálta, hogy ebből is üzletet csinálnak, mint mindenből a világon.

Mi a fene lehet ezen olyan érdekes? – hitetlenkedett. – Hiszen mindennap lemegy a Nap, aztán meg följön, elsötétedik, kivilágosodik. Mi lehet szebb az oly sokszor megcsodált hajnali napkeltenél? Egyszer van az életben – ez sem igaz, hiszen a Föld más-más pontján elég nagy gyakorisággal látni teljes napfogyatkozást, ha akarná, két év múlva is megnézhetné, manapság már nem téma – csak pénz kérdése – az utazás. Meg az a sok ostobaság, hogy világvége, meg tragédiák sorozatának kezdete, Nostradamus jóslata, hu. Sokkolják ezt a sok hiszékeny embert. A tudósok percre kiszámították, számtalanszor megfigyelték, jön menetrend szerint, megnézzük, elmúlik, kész.

Tizenegy óra felé aztán kezdett ráragadni valami a várakozás izgalmából. A többiek egész eufóriában vannak, ő meg ilyen egy-

kedvű? Keresni kezdte a szemüvegét. Persze nem találta. Ettől aztán egyre izgatottabb lett; mindjárt kezdődik, hátha mégis olyan érdekes. De meglett, éppen, mire kellett. Láttam már ilyet – nézett bele a „kiharapott oldalú” égitestbe. Tizenkét évvel ezelőtt, ha csak részleges takarással is, de átvonult a Hold a Nap előtt.

Ám fél egy felé megváltozott minden. Sejtelmes fények bújtak elő az égből, árnyékok kúsztak elő a föld alól, a felhők furcsán talányossá váltak. A lanyha szél titkos üzeneteket hozott, a levegő hűlni kezdett, a merevedő csendben elakadt egy-egy bátortalan madárpittyentés, kutyaugatás. Hirtelen minden olyan más lett, a Balaton máskor pajkos hullámai is meglepetten sugdostak egymásnak. A horizonton mintha egy eddig ismeretlen, másik világ tűnt volna fel, rejtélyes, idegen, félelmetesen gyönyörűséges. Minden a helyén volt, és mégis... Aztán, mintha az idő is elúszott volna. Már nem érzékelt a perceket, csak azt látta, hogy sötétedik. Olyan gyorsan, hogy mire kimondta volna, már sötét is lett. Nem teljesen, de majdnem. Felnézett, és nem látta a fogyó égitesetet. Egy sötét korong körül nyújtózva örvénylett a fény, felhőfoszlányok táncoltak, füstöltek körötte. Mint a mesében: két percre fölvette fekete palástját, fejére tette fénylő koronáját a király.

— Csijjag, csijjag! – mutogatott pici ujjával egy kisfiú a szótlanul az eget kémlelőknek.

Csillag. A mi csillagunk. Nélküle nem lehetnénk itt a földön. Most, két percre mindenkinek eszébe jutott. Aztán, mint annyi más fontosat, megint el fogjuk felejteni.

Régi óra halkan jár

Maradék boldogság

Az alacsony kis asszony ritkán megy el hazulról. Csak, ha nagyon muszáj: közértbe vásárolni, piacra néha, ha olyasvalamire van szüksége, ami nem terem meg a ház körül. Nem áll meg beszélgetni, iparkodik, ahogy csak tud, siet vissza. Ha megszólítják, fejét lehajtja, csöndesen válaszolgat. Úgy érzi, mintha neheztelneének rá.

Fiatal lány volt még, amikor a fia megszületett; naiv, falusi kislány. Imponált neki a városi fiú magabiztossága, azt hitte, neki kell alkalmazkodnia, legyűrni a falusi maradiságot. Szófogadó, csöndes odaadással viselkedett.

„Akkor” sem mert szólni, csak amikor már látszott rajta, akkor tudódott ki. A fiú könnyebb szórakozás után nézett a városban, ő meg itt maradt a faluban „szégyenével”. A szüleivel is teljesen megromlott a kapcsolata, épp, hogy megtűrték a házban. Aztán, hogy a kisfiú megszületett – szép kis pirosarcú gyerek lett –, mégis megbékéltek.

Pár éve meghaltak. Egymás után, mind a kettő: előbb az anya, majd az apa. Ha a fia nem lenne, egyedül maradt volna. De van, és, milyen jó, hogy van! Ez a gyerek az egyetlen boldogsága. És hozzá kegyelmes volt az Isten; a többiét elvette, de az övét meghagyta.

Még mindig milyen eleven az emlékezetében az az iszonyú nap, a tragédia. Hogy rohantak... Ahogy meglátták szanaszéjjel a sok kis gyerekettemet... Nem lehet elmondani... De az övé élt, és életben maradt.

Siet hazafelé. Talán még nem ébredt föl; nem szereti egyedül hagyni. Teli szatyrával belöki a kertkaput, végigsiet a keskeny, kavicsos úton. Résnyire nyitja a bejárati ajtót, hogy bekukkantson. A bevetülő fény irányából ásítást, nyögést, nyújtózkodást hallani.

— Fölbredtél kincsem? – tárja szélesre a kétszárnyas ajtót, és megragadja a tolókocsi fogantyúját, hogy kitolja benne egyetlen boldogságát a Kegyelmes Isten szabad ege alá.

Katica

Katica édes kicsi lány volt. Csörfös szája be nem állt, piros po-fijával, röpködő copfjaival az udvar kedvence lett. Ide szaladt, oda futott, mindent tudott, mindent látott, minden lében kanál volt, de tündéri erőszakosságával senkit nem zavart, mert mindenki szer-te.

Pajtásai szívesen játszottak vele, mert mindig tudott valami újat, érdekeset, vele soha nem unatkoztak. De leginkább a nagyok társaságában érezte jól magát Katica. A kamaszfiúk mord ábrá-zata felderült, ha meglátták a kislányt; barackot nyomtak a fejére, vagy felkapták, megforgatták, ide-oda dobálták, élvezték gyere-kes odaadását, csimpaszkodó ragaszkodását, gyöngyöző kacagását. Vele mindent lehetett csinálni, semmitől sem félt. Bátran ült fel a biciklikormányra és nagyokat sikkantott, amikor a fiúk centikre álltak meg vele a házfal előtt. Fel lehetett tenni a körtefa legma-gasabb ágára, felhajtani a hintán egészen ütközésig, tengerészcsó-mót kötni kezére, lábára, bezárni a sötét pincébe; mindent jó já-téknak vett, telhetetlen vággyal még többet követelt.

Anyja nagyszájú, házsártos teremtés volt, összeveszett már min-den szomszédasszonnyal. Ha valamire szüksége volt, mindig a kis-lányt küldte: eredj át Galambosékhoz, kérj tőlük két tojást! És Galambosnénak nem volt szíve azt mondani a mosolygós, élénk szemű lánykának, hogy: nincs, inkább a kezibe nyomta a kért to-jásokat. Szaladt is velük Katica büszkén; néha előfordult a nagy igyekezetben, hogy a kelletténél kicsit jobban megszorította a zsák-mányt, és annak „kifolyt a leve”. Kapott is érte anyjától egy nagy frászt, de még ezen sem kesergett. Csak az apja tudta elszomorí-tani.

Boldogan szaladt eléje, amikor a munkából hazajött, de az rá se nézett. Merev arccal, kifejezéstelen szemekkel tért ki előle, és bizonytalan lépteit a lépcsőházajtó felé vette.

— Édesapu haragszik – szegte le a fejét a kislány.

— Miért haragudna?

— Azért, mert rossz vagyok.

Édesapu egyszer aztán „haragjában” gutaütést kapott. Két cim-borája húzta haza a söntésből. Lefektették az ágyra, orvost hív-tak, de már nem tért magához.

Katica is felnőtt. Nagydarab, tenyeres-talpas asszony lett belőle.

Gyerekeit úgy veri, mint szódás a lovát, és úgy ordítózik velük, mint egy kocsis. Apjuk nincs, mert Katicához annak idején ki-be jártak a fiúk, férfiak, a gyerekek úgy pottyantak az ölébe, hogy azt sem tudja, melyik ágról szakadtak.

— Majd megnőnek – mondogatja. – Ahogy megnöttem én is.

Diagnózis

Piroska könnyes szemekkel bámulja a plafont.

— Lazítsa el magát asszonyom! – szól rá a lábai közt matató orvos.

Próbál szót fogadni, de nem nagyon megy. Körmeivel izzadt tenyerében kaparászik, apró pihegésekkel veszi a levegőt.

Pedig nem először jár nőgyógyásznál. Nyolcszor szült. Nyolc erős, egészséges, életrevaló gyereket. Három fiút és öt lányt. Az első kettővel megszenvedett, de a többivel nem volt gondja. Az idősebbektől már unokái is vannak. Tisztességes, jóra való mind. Van köztük mérnök, egyik lánya tanárnő. A két kisebb még tanul.

Nem volt könnyű fölnevelni őket, sokat dolgozott értük. Volt olyan időszak is, amikor három pelenkása volt egyszerre. De azért győzte. Egyedül, mert a férjének a pénzt kellett előteremtenie, műszakban dolgozott. Azután még külön munkát vállalt, esténél előbb sosem jött haza. Szorgalmas ember volt az is szegény az utolsó pillanatáig.

A munkahelyén esett össze. Agyvérzés. A másnapot már nem érte meg. Ő meg fogta a kezét egész éjjel, és beszélt hozzá. Láta a szemén, hogy érti, próbált néha válaszolni is, de már nem tudott. Biztosan azt akarta mondani, hogy várja, mert valamikor megbeszélték, hogy egyszerre mennek el. Nem sikerült.

De most halódik ő is rendesen, egy év alatt tíz kilót fogyott. Találtak nála valamit, de nem érdekli, mi az. A gyerekei hajtották el az orvoshoz, ők aggódnak érte. Néha azért elgondolkodik: csak ennyi lett volna? Ennyi volt az élet? Meg a két kisebb miatt eszi magát, velük mi lesz, hiszen róluk még gondoskodni kell.

— Ne félj anyu! – hallja ilyenkor lelki füleivel a nagyobbak hangját –, majd mi megoldjuk. Tudja, hogy így lesz, hiszen jó gyerekei vannak.

Szótlanul öltözködik.

— Holnap menjen el ultrahangra, és a jövő héten jöjjön vissza! – nyújtja a beutalót az orvos. – Megbeszéljük, mikor tud befeküdni a kórházba.

— Köszönöm – lép ki a rendelőből. – Vizszontlátásra – biccent a várakozó kismamák felé.

Métely

Az öregasszony szuszogva, nyögve kapaszkodik fel a meredek domboldalon. Fekete ruhája állig begombolva, karjait is bő ruha-ujj fedi. Minden öt méter után megáll, levegő után kapkod, fohászódik.

— Jaj, Istenem! – fogózik meg egy szőlőkaróba. – Miért kell az embernek ennyit szenvedni?

Dél van. A nap ontja magából a forróságot, sehol egy kis szél. Reszketeg keze fejével megtöröli izzadt homlokát, piszkos csíkot húz rajta.

Hetvennyolc éves, beteg, megfáradt, törődött asszony. Egész életét a szőlő jelentette. Születésétől egy a sorsa vele. Kicsi gyermekkorában már ismerte a kapálás, kötözés, fattyazás, tetejezés, permetezés, szüretelés, bilingérezés, borfejtés fogalmait. Néhány évvel később már végezte is ezeket a munkákat. Nem is nagyon tudott elképzelni mást, az egész falu ezt csinálta. Nem volt ember, akinek néhány hold szölleje ne lett volna, és nem volt ember az, aki ezt rendben nem tartotta. Kora hajnaltól késő estig volt mit tenni vele. És kora tavasztól késő őszig nem volt megállás. De később is akadt dolog: a borfejtés, hordókénezés, kisebb-nagyobb javítgatás, a pincében tevés-vevés télire maradt. Aztán, ahogy kitavaszkodott, kezdődött minden előről.

A hozománya is ez volt: szőlő pincével. Nem kellett szégyenkeznie, derék, dolgos apja jócskán gondoskodott róla. No meg egyetlen gyerek volt, ahogy a magukat kicsit is módosabbnak tartott gazdánál ez illet. Az ura is szőlőt hozott a házasságba, és a szőlő tiszteletét, nem volt kétséges tehát, mivel teremtik elő a család betevő falatjait. Volt ugyan egy megörökölt kis élelmiszerboltjuk is, de ezt az akkori rendszer nem jó szemmel nézte. A maszek

boltosok jobban tették, ha elszegődtek egy másik boltba állami alkalmazottnak, az ő boltjuk meg állami tulajdon lett, ahol mások – esetleg szintén maszekből lett állami alkalmazottak – dolgoztak. Rendnek annak lennie kellett! A férfi tehát letöltötte a rá kimért időt az Áfész üzletében, hazament megebédelni, aztán biciklijével kikarikázott a húsz kilométerrel odébb lévő szőlőterületre, hogy dolga végeztével este visszakarikázhasson. Mire hazaért, három gyereke már az igazak álmát aludta. Felesége vacsorával, mosdás-hoz forró vízzel és alváshoz vetett ággyal várta.

Amikor a gyerekek nagyobbak lettek, és maguk is meg tudták melegíteni a vacsorát, együtt ment ki az asszony meg az ember a földre. A tavaszi és nyári szünetekben a gyerekeket is befogták, ők is korán megtanulták a szőlőművelés tudományát. A két lány találékonyabb volt, mint a fiú, időnként kerestek más elfoglaltságot, csak hogy ne kelljen a hegyre menniük, de ravaszkodásuknak gyakran lett pofon a vége. Amíg mások nyaralni mentek, kikapcsolódásnak nekik ott volt a szőlő kérlelhetetlen könyörtelenségével, örökös telhetetlenségével. Korán megutálták a földmunkát, eszük volt, talán menekültek is a tanulásba, mindhárman egyetemre jártak, értékes diplomát szereztek. Egyikük sem lakik otthon, ami köztük és a szülők között állandó feszültség forrása lett. Hetente mennek a levelek: most kötni kell, most kapálni kell, most permetezni kell... Fiatal házasségeik hétvégéit megrontották a szülők által megkövetelt kötelességek. Aztán lassanként – mégiscsak – a házastársak is betörték. Elfogadták a szőlőmunkákat gyűlöletes kötelezettségüknek. Az életüket is ehhez alakították: felújították, komfortossá tették az igénytelen, lakhatatlan pincét, fürdőszobát, konyhát, szobákat építettek hozzá.

A szülők nem jó szemmel nézték az építkezéseket, mert időt, energiát rabolt el a szőlőműveléstől, de belátták, hogy gyerekeik gyerekeinek némi élettérre van szükségük, amíg szüleik a földet túrják. És a szőlő az öregek megelégedésére megkapta, amit megkívánt. Hosszú évekig nem szenvedett hiányt semmiben.

Ám a fiú – lévén négy gyereke – saját építkezésbe kezdett, és azóta nem tud kellőképpen helyt állni a szőlőhegyen. Az öreg is meghalt, az öregasszony magára maradt. Gyerekei hiába kérik, könyörögnek neki, hogy adja el a szőlőt, hajthatatlan. Pedig régen nem a megélhetéshez kell az már. Ahhoz elég az időközben visszakapott üzlethelyiség bérleti díja. Más bevételre nincs szüksége, ez is bőven kielégíti igénytelen életvitelét. Ráadásul a szőlő

már semmit sem hoz. Vagyis, amennyit hoz, annyit el is visz. Még jó, ha nem kerül többbe. Ha a saját munkát is beszámítják, mindenképpen veszteséges. A bort is alig isszák, az öregasszony tán még életében nem csípett be tőle. Nincs szükség rá, csak keserűség forrása, el vele, nem kell!

Illetve..., dehogyan nem. Kell! Szükség van rá. Az asszonynak egyetlenegy perce sem telik nélküle. A tudat nélkül, hogy neki szölleje van. Neki dolga, kötelessége van. Van valami, amivel csak ő törődik, és amíg él, meg is ad neki mindent.

Néha gondol a halálra. De arra is inkább csak úgy, hogy mi lesz akkor a szőlővel? Tovább már nem szövi, elképzelni sem tudja.

Szuszogva áll a szőlőkaróba kapaszkodva. Lefelé néz, végig a fényes domboldalon. A sorok szépen, rendben, megmunkálva futnak egymás mellett.

Kínt érez és gyönyörűséget egyszerre. Termékeny és követelőző ez a hegy. Olyan, mint az élet. Az ő élete.

Talán

Gitta dekoratív jelenség. Magas termetével, feltűzőt szőke hajával, mindig barátságos természetével kitűnik a szürke átlagból. Egyéniség. Ha nevet, széles, vastag ajkai közül kivillan hatalmas hófehér fogsora. Gyakran nevet, tudja, hogy ilyenkor a legszebb. Pedig nem túl vidám az élete; egyedül él. Gyerekei kiröppentek, maguk alakítgatják a jövőjüket.

Tíz éve vált el. Nem volt más választása, hiába próbálta húsz éven át áztatni magát, és környezetével is elhíttetni, hogy tulajdonképpen boldog a házasságban. Antal fűvel-fával csalta, és amikor a sarki zöldségesné volt éppen soron, betelt a pohár.

— Holnap gyere haza! – sírta a telefonba. – Anyukánál találkozunk. Valamit el kell mondanom nektek.

Az öcs – neki szólt az üzenet – nem tudta mire vélni a dolgot. Felhívta a család többi tagját: anyját, húgát, de ők sem tudtak többet. Másnap aztán minden kiderült. Húsz év elfojtott, eltitkolt, apró hazugságokkal palástolt kínlódásai törtek ki a zokogó asszonyból, forró lávaként ömlöttek szét a szülői házban, maguk alá temetve a meglepett, megrendült családtagokat. Gondolatban hónapokig

próbálták összerakni az eseményeket, kihámozni az elmúlt évtizedek balul sikerült történéseit. Talán, ha Antal végzettsége nem kisebb a feleségénél, jobban megérti, jobban tűri Gitta karrierista törekvéseit. Állandó feszültség forrása lehetett, hogy az asszony többnek tartotta magát az átlagfeleségnél, többre értékelte a szakmai szimpóziumokat, konferenciákat, továbbképzéseket, külföldi tapasztalatszeréket, mint a meghitt családi együttléteket. A gyerekeket korán önállóságra szoktatta, hóna alatt elegáns táskájával, jegyzeteivel, csinos kosztümjeiben gyakran kápráztatta el férje és saját szüleit munkahelyi sikereivel.

A férj eleinte gyanakodva, majd egyre ellenségesebben hallgatta felesége novellisztikusra színezett családi előadásait szakmai útjairól. Aztán elkezdett kimaradozni. Először csak estére: te sem vagy itthon soha – mondta a feleségének, majd napokra, utóbb már hetekre. Jöttek a veszekedések, elszámoltatások: ki hol, kivel volt, az azért se, meg az azért is alattomos kis bosszúállások. Gitta mind inkább a munkájába temetkezett, Antal alkalmi ismeretségeiben mind lejjebb csúszott, míg végül a sarki zöldségesnél elszakította a házasság egyre vékonyodó fonálát.

Gitta tűrés helyett a válást választotta. Főiskolás gyerekeivel kiköltözött a nagy családi házból, és egy másfélszobás panellakásban próbálta megrendült egzisztenciáját helyreállítani. Évekbe telt, mire idegállapota úgy-ahogy rendbejött. Közben a gyerekek is elköltöztek, jól fizető állást kapott, lakást vett, szíve választottjával él mindkettő. Az asszony egyedül maradt. Kiharcolt önállósága, elért pozíciója, kemény, komoly helyállást igénylő, minden idejét elrabló, magasan kvalifikált munkája már inkább teher, mint öröm forrása. – Kinek, minek, kiért, miért? – borul el néha szép arca, mosolygós szája szögletében szelíd rezignáltság.

Ki tudja... talán, ha újra kezdhethé, mégsem így... Talán mégis földadna valamennyit az öntudatos, konok emancipáltságból... Talán valamivel középszerűbben, nőiesebben, kicsit kevesebb tudálékossággal, több érzellemmel, érzékiséggel, megértéssel, együttélési készséggel. Talán máshogy, talán jobban, talán szebben, boldogabban, talán...

Vagy... mégse?

Májusi cseresznye

Gyerekkoromban mindig nagyon vártam a május végét, június elejét. Nemcsak azért, mert addigra már levethettem a meleg ruhát, fölhúzhattam az új szandálomat, és az iskolaév is a végéhez közeledett, hanem azért, mert akkor ehettem tele magam először cseresznyével.

Nagyapám hozta nagy kosárral. Rohantunk föl testvéreimmel az udvarról, amikor megláttuk ős fejét az ablakban. – Hoztál cseresznyét, nagyapapa? – kiáltottuk már futás közben, és boldogan ugrottunk a nyakába. – De hoztam ám! Pedig nem volt könnyű hozzájutni, a rigók majd' lelöktek a fáról – viccelődött.

Nekiültünk a nagy kosár cseresznyének, és pukkadásig ettük magunkat a piros húsú gyümölcssel. Nagyapa büszkén hallgatta jóízű csámcsogásunkat, és miközben néhányszor még megtörölte vizes homlokát, arra gondolt: ez megérte a fáradságot. Délceg termetű, fehér hajú öregúr volt, közel a nyolcvanhoz még fürgén mászott föl a fára, cipelte a nehéz kosarat, utazott majd száz kilométert oda, meg ugyanannyit vissza. Amíg bírta, ezt minden évben megtette a kedvünkért. Élvezte munkája gyümölcsének eredményes bekebelezését, gyönyörködött a maszatos képű unokák látványában, és a következő vonattal utazott haza. Sosem tudtuk tovább ott tartani.

— Legalább pihend ki magad! – kérlelte mindahányszor anyám, de ő hajthatatlan maradt. Várta otthon nagyanyám, meg a ház körüli munka. Különben is, amiért jött, megvolt. Minek maradna tovább? Ennek a pár órának a gyönyörűségét elraktározta már magában, kitart az jövő ilyenkorig. Jövőre aztán megint jön. Cipeli a nehéz kosarat, törölgeti izzadt homlokát, és élvezzi az unokák falánk örömet.

Sok év telt el, május május után. Azóta mindig könnybe lábad a szemem, ha a májusi cseresznyét meglátom. Nincs már, aki nekem hozza belőle az első kosárra valót. Lelökték a rigók a fáról...

Primőr főzelék

Világító kékszemű, élénk tekintetű, okos kis fiúcska volt, sötét, hosszú szempillája alatt mindig röpdösött valami kedves huncutság. Figyelte a felnőttek beszélgetését, hosszú meséket hallgatott végig, szeretett nagy sétákat tenni, mindent értett, minden érdekelte. Csak a szobatisztaságra nem lehetett rászoktatni. Anyja sokat mérgelődött is miatta, soha el nem mulasztotta, hogy meg ne szidja érte a kis imposztort. Ejnye, ejnye! – mondta mindig fennhangon, és mérgesen csóválta a fejét valahányszor a szutykos pelenkát bontogatta.

A kisfiú mosolygott a korholáson, tetszett neki anyja zsémbe-lődése. Gyakorta maga mászott föl a pelenkázó ágyra, és játékosan várta a hatást. Ejnye, ejnye – szidta megint az anyja, és ő elégedetten nyugtázta a reakciót.

Hónapok teltek el, és még mindig eredménytelen volt a bilire szoktatás. A fiatalasszony már le is mondott róla, és úgy döntött, hogy nem idegesíti vele sem a gyereket, sem magát. Még pár hónap, és a kicsi az egészséges fejlődés útját járva magától fog kikéredzkedni. A biliztetés lekerült a napirendről, de megmaradt a játékos korholás. Ejnye, ejnye! – hangzott újra meg újra, és a kisfiú nyugodt volt és elégedett.

Egyik vásárlóközvetítő alkalmával a zöldséges pulton friss primőráru, zsenge kelkáposzta kínálta magát kacéran. Fodros szoknyájának nem lehetett ellenállni. Ideje megkóstoltatnom a gyerekekkel ezt is, elég nagy már hozzá – gusztálta a zöldséget az asszony. Sorban állás közben meg is tervezte a főzés és tálalás módját: kevéske kockára vágott krumplival, kis köménymaggal – hogy jobban emészthető legyen –, tetején a húslevesből kivett, apróra vágdosott főtt marhahússal nagyon finom lesz – gondolta. Nagyot nyelt, maga is megkívánta az ízletes főzeléket.

Otthon aztán úgy is tett, ahogy elgondolta. Nagy gonddal pepecselt, igazán finomra akarta sikeríteni az ételt; nem mindegy, hogy a kicsinek milyen benyomása lesz az először megkóstolt ízről. Nagyon finom, igazán finom – ízlelgette.

A kisfiú éppen felébredt a délelőtti alvásból, szép pirosra aludta gödrös arcoskáját. A fiatalasszony az ölébe ültette, és elébe tolta az ínycsiklandozóan párolgó, friss főzeléket. A gyerek beleszima-

tolt a gőzölgő ételbe, elfintorította az orrát, ránézett az anyjára, és rosszállóan megszólalt: eenyé, eenyé.

Április bolondja

Ez volt az első igazi tavaszi nap. A nap vakítóan világított be az ablakon, végigpásztázta a lakás minden zegét-zugát. A sarokban kifényesedtek az egyébként alig észrevehető pókháló szálai.

— Takarítanom kéne – gondolta a fiatalasszony, miközben ki-dörzsölte szeméből az álmot. – Ilyenkor látszik, milyen por van.

A gyerekek egymás után ébredtek. Vidáman hancúroztak a napfényes paplanon, s a sugárnyalábok megcsiklandozták a pufók kis testeket. Apjuk álmatagon morgolódt, majd hosszan nyújtóz-kodni kezdett, és nagyot nyekkent, mert egyik csemetéje éppen a hasára ugrott.

— Apa! – rikkantott a nagyobbik fiú. – Menjünk kirándulni!

A családfő a fejére húzta a takarót, az alól morgott rájuk: –Hagy-jatok aludni!

— Menjünk kirándulni! Menjünk kirándulni! – kiabáltak kórus-ban.

A férfi komótosan kikászálódott az ágyból, feleségére nézett.

— Milyen terved van mára?

— Takarítás, főzés, mosás, vasalás, mosogatás, tanulás a na-gyobbakkal. A szokásos.

— Elmenjünk valahová?

— Menjünk – sóhajtott az asszony, mert szívesen hagyta meggyőzni magát, ha némi reménye volt arra, hogy kiköppenhes-sen kicsit a napi monotonitásból. A hajcsár hétköznapi után ő is vágyódott a betontömbebből való kiszabadulásra. – Ezen a gyönyörű napon – gondolta –, akár a szabadban is főzhetünk valamit.

A család készülődni kezdett. Mindenkinek csak egy-két holmit pakoltak, mégis, amikor minden kész lett, két tömött táská és há-rom kisebb szatyor sorakozott az előszobában.

A fiatalasszonyról folyt a víz. Mire minden gyereket felöltöz-tet, mindenkinek elkészíti a legszükségesebbeket, neki már nincs is kedve menni sehova. Legszívesebben újtára noszintaná a csalá-dot, ő maga meg leroskadna a csöndben, nyugalomban egy fo-

telba, elővenne egy könyvet, és olvasna. Nem is emlékszik, mikor olvasott komoly irodalmat utoljára.

Kinn a kocsiban kicsit fellélegzett. Kényelmesen fészkelte bele magát a férje melletti első ülésbe, és elégedetten nyugtázta, hogy az autó a legelső próbálkozásra beindult. Elmosolyodott, mert eszébe jutott, mit mondott a nagyobbik fiú, amikor ő vezetni tanult, és első útjai egyikén elvállalta a családi sofőrséget.

— Én jobban szeretek az apával menni, mert az apa úgy indul, hogy brummm, te meg úgy, hogy taatata-taatata.

Már kívül jártak a városon, amikor valamelyik megszólalt. – Hol van az Öcsi?

Mivel a szokásos csilingelő hangocska nem válaszolt azonnal: itt vagyok!, az asszony riadtan fordult hátra.

— Szent Isten! – mondta.

A férfi már fordult is a kocsival, és gyorsított tempóban ügettek haza. Hátról elfojtott kuncogás hallatszott.

Az asszony kezében remegett a kulcs, ahogy illesztgette a zárba. Már az utca végéről hallotta a bömbölést. Gyorsan benyomta az ajtót, és az előszoba padlóján kuporgó, maszatos arcú, ordító gyerekekhez ugrott. Az dühödten lökte el magától anyját. Az asszony tanácstalanul nézett férjére. Az ajtóban most megjelent három kajánul vigyorgó kis pofa. Egyszerre kezdték rá: – Április bolondja – május szamara, április bolondja – május szamara...

A maszatos kis pufók fölkapta a fejét. Először csodálkozva nézett, aztán elvigyorodott. Fölugrott, odaszaladt a testvéreihez, és velük együtt skandálta: – Április bolondja, április bolondja...

A férfi átkarolta a feleségét, ahogy mentek lefelé a lépcsőn. Nem lesz több gyereünk – motyogta. – Már kezdjük őket elhagyogatni.

Régi óra halkan jár

Hinta-palinta – biztatja magát a vékony hangocska tulajdonosa, kis kezeivel a kötelet rángatja, lábait ide-oda hajlítgatja. Hinta-palinta – ismételteti töretlen bizakodással, és várja, hogy a hinta meglödjön. Háta mögé settenkedek, óvatosan meglököm, ne vegye észre az „idegenkezűséget”. Szája fülig ér, hát mégiscsak sikerült. Klakk-klakk – énekel a hinta, ahogy a karika fordul a kampón.

De sokszor hallottam ezt a hangot. Álmos délutánokon szűrődött be a játszótérről az iskola ablakán, míg én benn a logaritmust magoltam. Klakk-klakk – altatott a monoton nóta, és meg-megriadvá próbáltam koncentrálni a fehérmintás fekete táblára. A komoly munkához nem illett a játszóterek zaja, ám akaratom ellenére minduntalan visszaszédültem a gyerekkor ringató bódulatába, álomszerű képeibe.

Klakk-klakk – dalolta a kis fahintám is a szoba és az előszoba között lengve. Szép napos délután egy táncdal ütemére emelgettem a lábaimat: „régí óra halkan jár, belsejében táncospár”.

Klakk-klakk, lopta be magát ez a kép a tudatomba a logaritmus helyett, és tolakszik most is elem, ahogy az unokámat lendítgetem óvatosan.

Klakk-klakk, klakk-klakk – kattog a hinta, mint a metronóm, és dúdolgatom magamban a dalt is hozzá: Régi óra halkan jár...

Vonaton

A vonat csikorogva fékez, megáll. Tizenöt éves forma lány száll fel, belibben a fülkébe. Holmiját eligazgatja a csomagtartón, leül az ablak mellé. Egyedül jött, nem kell integetve búcsúzkodnia, nyugodtan nézeget kifelé.

Meglátja a fiút. Régóta tetszik neki, vadul verni kezd a szíve. Intsen, ne intsen? Úgy dönt, hogy „nem”. A fiú ráérősen vizsgálja a vonatot, majd hirtelen gesztikulációkkal jelzi, észrevette őt. Széles mosollyal ugrik föl a lépcsőn. A lány felsóhajt – hát mégis.

Feszülten figyeli a fiú minden szavát. Az a tizennyolcévesek fölényével szónokol. Jelesre érettségizett, nemsokára felvételizik, reméli fel is veszik az egyetemre. Két barátja is odajár, azt mondják, tök buli. Előadásra sem kell bejárni, mégis megvan minden vizsgájuk. Ő is erre vágyik: klassz légkör, intelligens haverok, talán ugyanilyen lányok, bár szerinte azok a csajok, akik egyetemre járnak, mind besavanyodnak. Ő még rajzolni is szeret, azt mondják a barátai, hogy azt baromi sokat kell.

A lány alig szól. Mohón issza a szavakat, fejét ingatva helyesel, rövidket kérdez, szemével rátapad a fiúra. A fiú beszél, beszél.

Megáll a vonat. A lány kipillant az ablakon, nézi a felszállókat. Negyvenes férfi tolja maga előtt feleségét. Az asszony is annyi lehet, dús szőke haja szolid kontycomóba fogva. Kapaszkodik föl a lépcsőn, nehezen emeli saját természetadta kofferjét. A férfi hátrahátranézeget. A lány csak most veszi észre hátul a nőt. Magas barna, szépen sminkelve, csinos kosztüm rajta, kezében kis utazótáskával. Vissza-visszabólogat a férfinak. A szőke asszony már felkapaszkodott, indul a szomszédos kupéba. A férfi utána, feje egészen hátracsavarodva, integet. A barna nő visszaint, emebbe a kupéba száll. Leül, utazótáskájából piperetáskát húz elő, sminkjét igazgatja.

A fiú beszél-beszél. A lány figyelme lankad. A nőt nézi. Lakozott körmeit, rúzszozott száját, formás orrát, arcába lógó barna haját. Értzi az enyhe parfümillatot.

Kattan az ajtó, az előbbi férfi jön be. Izgatott csókot nyom a nő arcára, az ablakhoz állnak. Átkarolja a nőt, suttognak. Az mosolyog, fenségesen válaszolgat. A férfi ideges, hadar, az ajtó felé pillantgat. Időnként behajol a nő arcába, kiszív belőle egy kis parfümillatot, apró csókokat ad helyette.

A lány döbbsen nézi őket. Nem hallja, amit a fiú mond; az előbb valamit kérdezett is tőle, és ő nem tudott válaszolni, vissza kellett kérdeznie. Egyáltalán nem is érdeklí már, mit mesél. A fiú maga sem nagyon érdeklí már. A párt figyeli.

A férfi most kisiklik az ajtón, vissza a másik kupéba. A nő lassan lecsúszik az ülésbe, sminkcsere.

A fiú lassabban beszél. Észreveszi a lány feléje irányuló érdeklődésének hiányát. Kinéz az ablakon.

A férfi újra besiklik. Fölkapja a nőt, ölelkeznek az ablaknál. Ideges tekintetés az ajtó felé, gyors mosolyok, csók, simogatások, s a férfi újra vissza.

Még háromszor ismétlődik a jelenet. Az utolsó felvonás végén hosszú-hosszú csók, aztán a férfi feleségével leszálláshoz készül. Tolja maga előtt az asszonyt, háta mögött a peronról be-beint. Leszállnak, elindulnak az állomás felé. Hátranézegetés, a vonatablakból apró csókok dobálása, aztán a vonat elindul. A nő egyedül marad, leül, smink. A következő állomáson aztán ő is leszáll. Elegánsan billegeti maga mellett a könnyű utazótáskát, csinos kosztümje kiadja kifogástalan alakját.

A fiú már nem beszél. Az ablakon nézeget.

— Én megérkeztem – szól oda később a lánynak –, még találkozunk.

— Jó – leheli a lány, és fáradtan dől hátra az ülésen.

Kétarcú szerelem

Levél várja az asztalon: „*Bálint! Hatra gyere értem, előbb végzek! Csók: Ildi*”

Ránéz az órára, fél hat, máris indulnia kell. Alig evett ma – a délelőtti szünetben két sonkás szendvicset –, szörnyen éhes. De most arra sincsen ideje, hogy kimelegítsen valamit a hűtőből, pedig nagyon kíván valami meleget. Majd útközben bekapok egy pizzát – csitítgatja méltatlankodóan korgó gyomrát. Leveti a reggel felvett pólót, újat vesz elő. Kicsit még fölfrissíti magát a mosdónál, belenéz a tükörbe, megpaskolja enyhén borostás arcát egy kis arcvízzel, aztán megfordítja a kulcsot a zárban, és gyors léptekkel megindul a lift felé a kollégium hosszú folyosóján. A csapóajtón átlépve megtorpan. Szívemarkolóan ismerős hang üti meg a fülét: beszélgetés, nevetgélés. Ő áll a lift előtt a barátjával. Visszahúzódik a csapóajtó mögé, hogy ne kelljen találkoznia velük. Még így is alig tudja lecsillapítani torkában dobogó szívét, hirtelen kapkodóvá vált lélegzetét. Nehezen múlik ez az újra meg újra rátörő alattomos fájdalom.

Egy éve még reménykedett, álmokat szövögetett, Róla. Terveket kovácsoltgatott Vele, szertartásszerűen készült minden – valamilyen ürüggyel kierőszakolt – találkozásra. Örökké a közelében szeretett volna lenni, nézni, hallgatni Őt. Állandóan azon törte a fejét, hogyan tudna örömet szerezni Neki. Mindenét odaadta

volna, csak boldoggá tegye, hogy ettől ő is boldog lehessen. Két éven át nem volt olyan pillanata, amiben ne Rá gondolt volna. Bármit csinált, bárhol volt, Ő mindig jelen volt. Láta megcsillanni fekete haját, széles ajkai közül elővillanó hófehér fogsorát, mandulavágású égkék szemeit, kecsesen hajló derekát, hallotta muzsikáló, kedves hangját, a felcsattanó nevetést. Zsigereit, minden pórusát, egész idegrendszerét átjárta valami gyönyörűségesen különleges érzés, amivel óvta, féltette, vigyázta magában a Csodálatos Teremtést. Hányszor hívta, mennyit várta; nemcsak percek, órákat, heteket, hónapokat, éveket várt Rá... Álmaiban annyiszor látta, csodálta, hogy már szét sem tudta választani az ábrándot a valóságtól. Mennyi félszeg közeledés, gyönyörű gondolat, izzó vágyakozás vált köddé az elmúlt két esztendőben. Pedig kezdettől fogva látnia kellett volna, mennyire egyoldalú ez a szerelem. De nem akarta észrevenni, makacsul ragaszkodott az álomhoz, valamivel mindig megmagyarázta magának a rosszul sikerült találkozásokat. Még a kezét sem foghatta meg, még beszélni sem tudott az érzéseiről, még esélyt sem kapott rá soha Tőle. Ő mégis görcsösen kapaszkodott az egyre mélyebbre markoló édeskés fájdalomba, ringatta, dédelgette, lelke titkos rekeszébe zárta, hogy senki meg ne tudja, senki meg ne lássa. Olyan mélyre ásta el magában, hogy amikor már végképp nem áltathatta magát, olyan elementáris erővel szakadt ki belőle, hogy majdnem a szíve szakadt meg vele. Üvölteni szeretett volna, amikor megtudta, hogy a lány összeköltözött egy másik fiúval, és megkérte őt, hogy ne zaklassa tovább. Zaklatásnak vette mindazt, amit tőle kapott. Vajon mit tud adni neki az a másik, hogy az kell, ő meg nem? Hogyan, hogy az mindent megkaphatott, ő meg semmit... soha?

Azon a napon ábrándjaival együtt lelke egy kis darabja is elszállt. Komorabb, keményebb, egykedvűbb azóta, és öt kilóval könnyebb. Talán az a nyomasztó teher, a rettegés, nehogy bekövetkezzen az, ami végül mégis bekövetkezett, az nyomhatott ennyit. Nevetséges gondolat: öt kilónyi fájdalom. Azelőtt nem hitte volna el, hogy ennyire tudjon fájni az, ami nem fáj. Fáj a szívem – tapasztalta meg a fizikaivá vált lelki fájdalmat.

Megvárja, míg záródik a liftajtó, csak utána lép elő rejtekéből. Ez a szóke lány, aki most őt várja, kedves, okos, nyíltszívű kis teremtés. Évfolyamtársa. És nagyon szerelmes őbelé. Visszaadta neki az önbeszülését, a hitet, hogy őt is lehet szeretni. Ő meg viszontszereti. Nem úgy, mint azt a Másikat, nem. Egészen más-

hogy. Ez egy könnyebb, tisztább, hús-vér szerelem. Valóságos. Íze, színe, illata van. Szomjat oltó, enyhet adó, csillapító erejű, édesen csordogáló, békés, nyugodt szerelem. Ez jó szerelem. Mégis... mégis, az a másik az erősebb. Bűvölő ereje úgy hat rá, mint kígyóra a kígyóbűvölő mágiája. Az érzés, amivel átítatja védtelessé, kiszolgáltatottá teszi, egészen lebénul, megváltozik tőle. Tudja, hogyha a feketehajú hívná, gondolkodás nélkül elhagyná a szökét. Menne, mint a hipnotizált, és nem törődne senkivel és semmivel Rajta kívül.

Démoni erő – borzong bele érzéseibe, és lelép a mozgólépcsőről. Szemközt egy virágáros gyönyörű vörös rózsákat kínál. Mennyit vett belőle annak a Másiknak. Rettegett a várt visszautasítástól, és gyerekes boldogság töltötte el, ha a lány időnként mégis elfogadta tőle. Milyen gyönyörű volt, ahogy mosolyogva beleszagolt, ráhajolt az illatos csokorra. Ennek a mostaninak még sohasem vett rózsát. Ez így is szereti. Furcsa világ a belső. Megmagyarázni, kiismerni, megérteni ne is próbáld!

Tárcájában matat, pénzt keres, hogy kifizesse a vázából kihúzott bársonyszirmú virágot. Az első szálát, amit a szökének vászolt.

Szirénhang

Valószínűtlenül kék volt a tenger: sötét azúrkék, enyhe sós ízű szél fodrozta, terelgette szelíden a part felé, a kavicsok pengve, koccanva gurultak ide-oda. Vastag sugárözön zuhogott akadálytalanul az égből a földre – sehol egy felhő –, vakítóan verődött vissza a fehér házfalokról, feltöltötte a tetők fekete táblájú napelemeit, belopózott a buja növényzet legsűrűbb bokrai közé is, és pajzán derűvel szurkálta a strandon tunyán elterülő fedetlen testeket. Puhány hasak főttek, sercegték a melegben, keblek, fenekék duzzadtak pirosan, barnán, feketén, a napolajtól fénylő hátakról pergő vizet fölkapta a szél, és jó illattal terítette be a környéket.

A bronzbőrű lány mozdulatlanul feküdt a csíkos törülközőn. Rezzentelenül tűrte a forróságot, látszott, módszeresen szoktatta magát a napozáshoz. Fonott strandtáskája, fura kinézetű magasított talpú papucs – ahogy kilépett belőle – hanyagul hevert mel-

lette. Amikor fölállt, a fiú pillantása fedetlen felsőtestére röppent. Apró, barna halmok rezegtek rugalmas lépteire, nyakát vastag, színes kövekből fűzött lánc fonta körbe. Egyenletesen gázolt a vízbe, s mikor az a derekáig ért, fejest vetődött bele. Ahogy előbukott, vállig érő haja selymesen, ázotán úszott a víz színén. Ötvenméternyi szabályos tempózás után megfordult, eleven sellőként emelkedett ki a vízből, ruganyos lépésekkel jött végig a kavicsos fövényen, és hanyatt lefeküdt a csíkos törülközőre. Száradó testéből lanya kókuszillat áradt.

A szőkésbarna fiú ettől kezdve nem tudta levenni róla a szemét. Százszor pásztázta végig minden porcikáját, gondolatban a falatnyi nadrág alá is bebújt, borzongva cirógatta végig a formás lábakat, a törékeny bokákat, melyek egyikén vékony aranyláncocskát fedezett fel. Egyedül van-e vajon? – tanakodott, és egyre jobban drukkolt, hogy így legyen. Ő a haverjaival jött, de azok most röplabdázni mentek a szomszédos pályára. Tudta, egyhamar nem jönnek vissza, még megisznak pár krigli sört, elhülyéskednek jó darabig. Neki tegnap megrándult a dereka, meg különben is elege van már az idétlen sörözgetésekből, minden beváltott forintjuk arra megy el.

Jólesik ez a kis nyugalom így nélkülük, szabadon szárnyalhatnak a gondolatok, pihenhet a szem az ilyen gyönyörűségeken – tapadt újra a lányra. Ha holnap is egyedül lesz, megszólítom. Valami ürügyet csak találok – bátorítgatta magát. De miért nem ma? – bújt belé a kisördög. Nem kell mindent elkapkodni – kezdett magyarázkodni csak úgy magának, a mai nap a felfedezése, a holnapi az ismerkedése, és holnapután már együtt jövünk le a partra...

A lány felült. Intett valakinek. A fiú gondolatai rezzenve szakadtak szét, féltékenyen fürkészte a távolban, ki lehet a címzett. Barátnője van – nyugtázta elégedetten, és sajnálkozva figyelte, ahogy a lány kirázza, összehajtogatja törülközőjét, belebújik tűzpiros, pántos miniruhájába, fura papucsába, fölteszi a napszemüveget, vállára veszi a fonott táskát, és ellibeg a pavilonsorok felé. Rövid szoknyája alól megvillantak napbarnította combjai, ha lehet, így még izgatóbb volt, mint az előbb. Holnap megismerkedünk – erősítgette magát a fiú. Majd holnap...

A délután hátralévő része unalmasan telt. Olvasgatni próbált, de minduntalan a lányra kellett gondolnia. Elképzelte a következő napokat vele, kitervelte, hogyan fogja lerázni a fiúkat, hogy kettesben maradhasson a barna sellővel. Becsukta a könyvet, a feje

alá tette, és fölneézett a bólogató pálmafára. De jó itt – omlott el benne az édes érzés, sosem felejtem el ezt a délutánt a susogó tengeri szélben, hullámok lágy morajával, a kavicsok koccanásával. A csillámló, fénylő víztükrön hajók ringanak, hullámok hátán szörfők siklanak, a habokból szirénhangú lányok buknak föl, gyöngyöző kacagásuk betölti a partot, megárad, elragad, sodor a fehérén habzó tengeren...

Tompa ütésre ébredt. – Mi az? – riadt meg a fején pattanó labdától.

— Csak nem alszol? – néztek rá a srácok szemrehányóan. – Bemegyünk a városba, pakolj!

Szótlanul, kelleetlenül kullogott végig a sétányon. Útközben kicsit megjött a kedve, mire a campingbe értek, az megtelt étellel, jövő-menő emberekkel, vacsorailleséggel. A parti diszkóban villóztak a fények, dübörgött a tam-tam. Előkotorta egyetlen, magával hozott ingét, tegnapi borostáját meglöcsölte egy kis after shave-vel, és csatlakozott a sátor előtt toporgókhoz.

Hangos csapatban vonultak az óváros keskeny utcáin. Mindkét irányból lassan hömpölygött az embertömeg, minduntalan beleütköztek valakibe. Fényárban úszó utcák, izgalmas zajok, felcsattanó nevetések, a pincérek kezében villogó, poharakkal, üvegekkel megrakott tálcák tették éberré, mozgalmassá a langyos, jó szagú, jókedvű éjszakát. Lépésnyire voltak egymástól a szórakozóhelyek, színes huzatú székeikkel, tarka terítős asztalaikkal, vidám zsvajgással, a nyitott ajtóban mosolygó pincérekkel betérésre csábítottak. Valahova majd ők is beülnek, de előbb még végigmennek a soron hangulatcsinálónak.

Minden mellékutcában más-más zene szól: magányos gitáros remegteti hangját, dél-amerikai tarka sapkás fekete fiúk lopják a fülbe ritmusos dalaikat, trombitás, dobos dzsessz-zenekar szórakoztat, szalonzeneét játszó csoport táncosaival teremt színes forgatagot, bohócok, bábosok, népi játékosok, vásári mulattatók... Menetközben jókat lehet röhögni mindenféle számárságon. Itt vannak például a rajzoló. Kínosan finomítgatják a görbe orrokat, nagy füleket, hogy portréikkal elnyerjék a jól fizető turisták tetszését. És ez a sok jópofa bővli, amiket utcai árusok ritmusos kurjongatásokkal ajánlgatnak.

— Nem választunk magunknak mi is valamit? – vihognak a fiúk, és a fal mellett álldogáló, magukat kínáló lányokat mustrálgatják.

- Nem is rosszak – mutogat egyikük –, az ott a legjobb.
- Melyik? – nyújtogatják nyakukat a többiek.
- Az, ott a szélén. Az a piros ruhás.

A szőkésbarna hajú fiú arca lángba borul, nem hisz a szemének. A felismerés szinte letaglózza. Szégyennel vegyes csalódás uralkodik el rajta, zavarodottan botorkál a tömegben. A sarokról visszafordul, és reményvesztetten nézi a vállig érő selymes haját, a színes kövekkel körbefont formás nyakat, az ormótlan papucsban fénylő karcsú bokát, és a napbarnította hosszú combokat.

A tanú

Este kilenc óra lehetett, az utcák épp elcsöndesedtek, amikor K. kilépett a kapun. Az ablakokon már a függönyöket is leengedték, a hold hideg fénye itt-ott áttört a felhős égbolton. K. a zsidónegyedből ballagott föl a várba, ahol az Arany-utcácskában kicsi házat bérelt. Lassan lépdelt, lépései keményen koppantak a macskakövön. Hűvös volt. K. föltúrte kabátja keskeny gallérját, kalapját mélyebben a fejébe húzta.

Amikor kiért a térre, három furcsa alakot pillantott meg a túloldalon. Feszesen, kiegyenesedve mentek egymás mellett, mintha össze lettek volna tapadva. A két szélső ellenállhatatlan fogással szorította a középsőt, menekülésre képtelen fogságban tartva. K. jobban szemügyre vette őket. Ilyen egységet szinte csak élettelen tárgyak alkothatnak – gondolta. Ahogy figyelmesebben nézte, észrevette, hogy a középső alak szinte erőszakkal húzza magával az oldalába tapadó két szélsőt, többször is óvatosan hátrapillantva, nem követi-e őket K. Aztán futni kezdett, magával rántva az oldalán kifulladásra zihálókat. Kabátjuk szárnya hosszú slafrokként úszott utánuk. K. erősen csodálkozott. Ekkor, egy mélyebben fekvő utcáról jövet, egy kis lépcsőn B. kisasszony bukkan ki eléje a térre. Nem biztos, hogy ő volt, persze nagyon hasonlított rá. K. úgy tett, mintha köszönne, fejével aprót biccentett, kezével olyan mozdulatot tett, mintha a kalapját is meg akarná emelni. Hangot nem adott az üdvözlésnek, hátha mégsem a kisasszony az, nem akart nevetséges lenni. Egy fölfelé kaptató utcán K. is zihálni kezdett.

Kapkodó lélegzetét rövid pihenők közbeiktatásával próbálta csillapítani.

A dóm mellé érve meglátta a kapuőr árnyékát. Még nem akart találkozni vele, a főbejáratot megkerülve a lépcsősor felé vette az irányt. Alig haladt valamit fölfelé, érezte a rátörni készülő köhögési rohamot. Nyaka köré tekert sálját a szája elé tartva, mély lélegzetvételekkel próbálta elejét venni. Megfordultában meg is szédült, ha nem kapaszkodik meg a korlátban, végigzuhan a rézsútos kőtámasz-mellvéden. A holdfényben fénylő hidak, tornyok, kupolák láttán megint a már ismerős, kétkedő érzés fogta el. Akkor érez ilyesmit az ember, ha nem biztos abban, valóban az övé-e az, amit birtokol.

A lépcsősor tetejéről induló keskeny kis utcácska 22-es számú házában lakott. Óvatosan nyitott be az ajtón, félt az arcába vágódó nyirkos dohtól. Meggyújtotta az asztalon lévő gyertyacsonkot, és kicsapta az ablak két szárnyát. Vézna, szikár alakjával áthajolt a párkányon, s karját az ablakszárnynál még messzebbre tárta. Tekintete az elhagyott kőbányára tévedt. Ott látta meg a férfit. Meztelen felsőtesttel ült a földön egy kőnek döntve, feje föltámasztva, hihetetlen testtartása nagyon kényszeredett. Fölemelte kezét, s széttárta minden ujját. Két társa egyikének keze már a torokára fonódott, a másíknak kezében kétélű kés villant. K. látta, hogy a férfi szeme megtört, és, hogy végvonaglását figyelve, arca előtt a két úr szorosán összedugja a fejét. – Akár egy kutya! – mondta, s úgy érezte, szégyene talán még túléli őt.

Tartalom

Az írás bővölete

Félúton / 5

Az írás bővölete / 5

Zarándoklat / 6

A falu / 7

Háború / 9

Húsvét elé / 11

Angyal érkezett / 12

Ő / 13

Nagymama ha jön / 14

Kicsi madár / 15

Az Atyának és Fiúnak... / 16

Szilveszteri számvetés / 17

Falánk tehenek

Fogadásodon / 21

Tanácskolódás / 21

Perspektíva / 22

Készülőben / 23

Azt mondta az anyukám / 24

Vonatablakban / 25

Falánk tehenek / 27

Amikor a hóhér hurkot vet / 28

Igaz mese a „rút kiskacsáról” / 29

Füvek és gyomok / 30

Kalandjaim a vakonddal / 31

Csillag / 32

Régi óra halkan jár

Maradék boldogság / 37

 Katica / 38

 Diagnózis / 39

 Métely / 40

 Talán / 42

Májusi cseresznye / 44

 Primőr főzelék / 45

 Április bolondja / 46

Régi óra halkan jár / 48

 Vonaton / 48

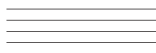
 Kétarcú szerelem / 50

 Szirénhang / 52

 A tanú / 55

Készült 500 példányban

Ez a

példány

ISBN 963 430 280 7

ISSN 0866-4420

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő Tabák András

2003 Vasas-Köz kft nyomda

Felelős vezető Badó Géza

Terjeszti a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság

Fedél